

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Upravištvo in uredništvo »DOMOVINE« Ljubljana,
Knafljeva ul. št. 5/II. nad., telefoni od 31-22 do 31-26
Račun poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrtno 11.—, polletno 22.—,
celoletno 44.— dinarjev; za inozemstvo: četrtno 15.—,
polletno 30.—, celoletno 60.— dinarjev

Ducejeva zahvala hrabri italijanski vojski

Agencija Stefani objavlja: Po podpisu premirja, ki je bilo objavljeno 23. aprila, je Mussolini na vojsko naslovil naslednjo dnevno povelje:

Vojski na grškem bojišču! Po šestmesečni hudi borbi je sovražnik položil orožje. Zmagaja plačuje vaše krvave žrtve na izredno te-

žavnem ozemlju in venča naše zastave z novo slavo. Domovina je kakor vedno ponosna na vas. V tem trenutku se italijanski narod spominja in pozdravlja z ginjenostjo svoje junaške sinove, ki so padli v albanskem boju in vam, ki ste jih maščevali, izreka svojo večno zahvalo. Naj živi Kralj! — Mussolini.

Velika briga Kr. Civilnega Komisarja za naš promet

Kr. Civilni Komisar za zasedeno slovensko ozemlje se je že v začetku svojega delovanja začel zanimati in preučevati vprašanja, ki so v zvezi s prometom med kraji, zasedenimi od italijanskih čet, in ostalo Kraljevino.

Dne 24. aprila 1941-XIX. je že imel sestanek z zastopnikom prometnega ministrstva, na katerem sta podrobno obravnavala to vprašanje. Kr. Civilni Komisar je odredil, da se je začel 26. aprila (v soboto) železniški osebni promet s Trstom (za potnike in prtljago) s transportom od Vrhnike do Trsta. V nedeljo 27. aprila pa se je začel avtomobilski promet med Trstom in Ljubljano in nazaj ter med Gorico in Ljubljano in nazaj.

Nadalje študirajo tudi upostavitve druge avtobusne proge med Ljubljano in Trstom in nazaj ter Ljubljano in Gorico in nazaj. Služba na teh progah je poverjena dvema velikima specializiranim podjetjem Calissano in Ribi. Nadalje je Kr. Civilni Komisar odredil takojšno preučevanje vprašanj avtomobilskega prometa med Ljubljano in ostalimi središči v zasedeni pokrajini. Za uvoz in izvoz bo mogoče porabljati progo Ljubljana —

Karlovac — Reka. Tudi se preučuje vprašanje za blagovni promet, kako uvesti prometno službo s tovornimi avtomobili, kar bo poverjeno zasebni tvrdki.

Tudi za cestna vprašanja je Kr. Civilni Komisar zainteresiral pristojne činitelje, ki mu jih je dalo na razpolago prometno ministrstvo. Dne 23. aprila so se začela dela na obnovi ceste med Kačjim vrhom in Ljubljano. Program za dela se bo izvršil v treh etapah. Prva faza bo dala začasno sistemizacijo od Vrhnike do Ljubljane, druga faza bo dala popravilo ceste Kačja vas pri Planini-Vrhnika, tretja faza pa temeljito očiščenje ceste Kačja vas pri Planini — Ljubljana.

Organi Avtonomnega cestnega podjetja (ki skrbi za vse ceste v Italiji) so že pričeli izdelovati načrte za popravila in glavno linijo ceste Ljubljana — Planina — Kačja vas. Ta cesta bo asfaltirana kakor vse glavne italijanske prometne žile.

Kr. Civilnemu Komisarju moramo biti le hvaležni, da se toliko briga za upostavitve in izboljšanje našega prometa.

Prepoved prodajanja raznega

Kr. Civilni Komisar za zasedeno slovensko ozemlje

odreja:

Člen 1.

Zabranjuje se vsem producentom in trgovcem na debelo in drobno prodajati zasebnikom živila, blago za obleke, tkanine in obutev preko redne potrebe.

Člen 2.

Kdor se bo proti temu prekršil, bo takoj

blaga čez redno potrebo

aretiran ter izročen pristojnemu sodišču, ki ga bo kaznovalo po zakonu proti nakopičevalcem z živili in blagom. Blago pa se bo zaplenilo in koncesija odvzela.

Člen 3.

Ta naredba stopi takoj v veljavo.

Ljubljana, dne 23. aprila 1941-XIX.

Kr. Civilni Komisar

za zasedeno slovensko ozemlje:

EMILIO GRAZIOLI s. r.

Določbe o zakonodaji na ozemljih bivše Jugoslavije, zasedenih od Italijanskih Oboroženih Sil

»Gazzetta Ufficiale« v Rimu objavlja z dne 27. aprila tale razglas Duceja Fašizma, Prvega Maršala Imperija, Komandanta operativnih čet na vseh bojiščih:

Čl. 1. Na ozemljih bivše kraljevine Jugoslavije, zasedenih od italijanskih oboroževalnih, trgovinskih, meničnih in kazenskih sil, bo še nadalje v rabi tamkaj veljavna

konodaja, razen ako ni drugače določeno po posebnih določbah, izdanih od italijanskih oblastev.

Čl. 2. Na ozemljih, navedenih v prejšnjem členu, vrše sodstvo domači sodni organi in tudi notarske funkcije se še nadalje izvršujejo po tamkaj veljavnih določbah. Pravosodni ukrepi in notarski akti nosijo v na-

slovu tole formulo: »Z oblastjo, poverjeno od Vrhovnega Poveljstva Italijanskih Oboroženih Sil«.

Čl. 3. Do nove določbe je ukinjen potek preskripcijskih in onih zakonitih ali pogodbenih rokov, ki se tičejo zapadlosti vlaganja tožb, ugovorov ali kakršne koli pravice civilnega, trgovinskega in meničnega značaja. V civilnih in kazenskih postopkih prenehajo teči vsi končni roki. S 6. aprilom 1941-XIX že zapadli roki so do nove določbe podaljšani.

Čl. 4. V pristojnost vojnih vojaških sodišč pri četah na zasedenem ozemlju spada preiskovanje zločinov, predvidenih v italijanskem vojaškem in običnem kazenskem zakoniku ter izvršenih od italijanskih državljanov na ozemlju navedenih v čl. 1.; ali pa izvršenih od vsake druge osebe na istih ozemljih na škodo oboroženih zasedbenih sil ali oseb, ki jim pripadajo ali so od njih odvisne, ker so v njihovi službi ali v njihovem spremstvu; razen tega preiskave glede zločinov, predvidenih v vsakem drugem italijanskem kazenskem zakonu, katerega uporaba je razširjena na navedena ozemlja. V primeru, da sodeluje več oseb pri enem zločinu ali v primeru povezanosti postopkov je za preiskovanje za vse zločine pristojno vojno sodišče, ako je samo ena izmed oseb podvržena vojaškemu pravosodju.

Čl. 5. Ta razglas je objavljen z objavo v »Gazzetta Ufficiale« Kraljevine, na zasedenih ozemljih pa z nabitjem na občinskih deskah po odredbi Civilnih Komisarjev ter stopi v veljavo peti dan po objavi v »Gazzetta Ufficiale«.

Obdarovanje italijanske okupacijske vojske

Italijanske okupacijske čete v zasedenih krajih Slovenije naglo obnavljajo red. Povsod vlada mir. V odnosih med italijanskimi oblastmi in prebivalstvom je zavladalo prav prirčno razmerje. Po odredbi Tamnika Fašistične Stranke je krenilo v zasedeno ozemlje posebno odposlanstvo fašistov in fašističnih žena, ki je že pred dnevi prispelo na sedež okupacijskega poveljstva. Te dni je odposlanstvo razdelilo med vojaštvo volnene obleke in mnogo drugih potrebščin.

Naročnikom in čitateljem

Lastništvo »Domovine« in lastništvo »Kmetkega lista« sta sklenili združiti oba tednika. Zato bosta »Kmetki list« in »Domovina« odslej izhajala kot en list.

Današnje prvo združeno številko dobe vsi dosedanja naročniki »Domovine« in »Kmetkega lista«. Kdor ima naročnino za enega teh dveh listov že plačano, mu bo veljala seveda tudi za združeni list. One naročnike, ki jim je naročnina že potekla, pa prosimo, naj jo čim prej obnove. Prav tako jih prosimo, naj priporočajo naš list vsem znancem, ki nanj še niso naročeni, da tako z združenimi močmi zagotovimo njegovo redno izhajanje. Naročnina ostane dosedanja in znaša za četrt leta 11 din, za pol leta 22 din in za celo leto 44 din.

Konzorcij »DOMOVINE«
in konzorcij »KMETSKEGA LISTA«

Predpisi glede valutnega razmerja med Italijo in bivšo Jugoslavijo

»Gazzetta Ufficiale« (Službeni list) v Rimu objavlja z dne 27. aprila ministrsko naredbu, ki določa valutno razmerje med območjem italijanske države in ozemljem bivše italijanske države in ozemljem bivše kraljevine Jugoslavije, zasedenim od Italijanske Vojske in predpise za uvoz vrednostnih papirjev in vrednot v Italijo.

Člen 1. Prepovedan je uvoz na ozemlje Italijanske Države jugoslovanskih in grških državnih in bančnih papirjev ter menic, nakazil in vsakih vrst efektov, razen akcij, izdanih v jugoslovanski ali grški valuti.

Člen 2. Veljavna prepoved izvoza z ozemlja Italijanske Države in uvoza na isto ozemlje italijanskih državnih in bančnih papirjev, menic, nakazil in vsakih vrst efektov, izdanih v italijanskih lirah, ne velja za izvoz in uvoz omenjenih vrednostnih papirjev med ozemljem Italijanske Države in onim bivše kraljevine Jugoslavije, zasedenim od Italijanske Vojske.

Člen 3. Uvoz na italijansko ozemlje državnih papirjev ter obligacij in akcij vseh vrst, tudi če so izdane v drugačni valuti kakor italijanski, in ustreznih kuponov, je dovoljen le potem poštne pošiljke na »Banco

d' Italia« ali na eno izmed bank, ki so pooblaščen, da poslujejo kot agencije »Banco d' Italia«, in to v smislu člena 10. ministrske naredbe od 8. decembra 1934-XIII. Prepovedan je vsak drug način uvoza na ozemlje Italijanske Države efektov, o čemer je govora v prejšnjem odstavku. Banke, navedene v prvem odstavku tega člena, ki prejmejo po pošti gori imenovane vrednostne papirje in vrednote, jih smejo deponirati v lastni banki ali v vsakršno drugo banko na ozemlju Italijanske Države, določeno od upravičencev, ne da bi k temu bilo potrebno dovoljenje s strani »Istituta nazionale per i cambi con l'estero« (Nacionalni zavod za inozemske devize). Ti pologi se smejo izvršiti le v korist upravičencev, ki bivajo v inozemstvu. Vsako nadaljnje gibanje teh pologov kakor tudi vsako gibanje vrednostnih papirjev in vrednot, navedenih v prvem odstavku, ki so inozemska last (tudi če so bili uvoženi na ozemlje Italijanske Države, preden je stopila v veljavo ta naredba), je podvrženo prejšnjemu dovoljenju Nacionalnega zavoda za inozemske devize.

Člen 4. Ta naredba stopi v veljavo na dan njene objave v državnem Službenem Listu.

Razglasi in odredbe vojaških oblastev

Ugotovljeno je, da je mnogo materiala, živine in voz, ki so pripadali jugoslovanski vojski, še vedno v posesti prebivalstva, medtem ko je drug material skrit na krajih, ki jih je težko ugotoviti, ki pa so znani domačemu prebivalstvu.

Zaradi tega

odrejam:

1. Vsi državljani zasedenega ozemlja morajo nemudoma izročiti najbližjemu vojaškemu poveljništvu, ali kjer tega ni, županstvu, ves material kakršne koli vrste (orožje, municijo, bencin, material iz vojašnic, razni drugi material, vprege, sedla itd.) ter vozove in živino jugoslovanske vojske, ki jih še imajo.

2. Vsi državljani, ki so jim znani kraji, kjer je skrito orožje, municija ali drug vojaški material, so dolžni obvestiti o tem svoj občinski urad, ki bo o tem nadalje obvestil najbližje vojaško poveljništvo.

Po objavi tega razglasa si pridržujem, da odredim z vsemi sredstvi, ki so mi na razpolago, vse potrebne ugotovitve in se vsak državljan, ki bo zasačen v posesti zgoraj omenjenega materiala ali živine, takoj zapre in kaznuje po zakonu.

General Armadnega Zbora:
Poveljnik

Mario Robotti

22. aprila 1941-XIX.

Nadaljno pobiranje dozidajšnjih davkov in taks na zasedenem slovenskem ozemlju

Kr. Civilni Komisar za zasedeno slovensko ozemlje

odreja:

Člen 1.

Vsi davki in takse, kakor neposredni davki, poslovni davek, takse, trošarine, carine itd., se na slovenskem ozemlju, zasedenem od italijanske vojske, pobirajo na enak način in po istih zakonih in zakonitih določbah kakor doslej.

To velja tudi za doklade na te davke.

Člen 2.

Ta odredba stopi takoj v veljavo.

Ljubljana, 25. aprila 1941-XIX.

Kr. Civilni Komisar

za zasedeno slovensko ozemlje:

Emilio Grazioli

Naredba o podaljšanju policijske ure in o krajevnem in medkrajevnem prometu

KR. CIVILNI KOMISARIAT ZA ZASEDENO SLOVENSKO OZEMLJE

Kr. Civilni Komisar za zasedeno slovensko ozemlje, na podlagi prejšnjih razglasov Poveljništva 11. armadnega zbora z dne 15. aprila 1941-XIX. Poveljništva divizije »Isonzo« z dne 12. apr. 1941-XIX. Poveljništva Divizije Re z dne 16. aprila 1941-XI, objavljenih v »Službenem listu« Kr. Civilnega Komisarata za zasedeno slovensko ozemlje št. 31. z dne 16. aprila 1941-XIX. in po sporazumu s pristojnimi vojaškimi poveljništv.

odreja:

Čl. 1. Do nadaljnje odredbe se dovoljuje promet v mejah ljubljanske občine od 5. do 22.30 ure, na ostalem slovenskem ozemlju, zasedenem po italijanski vojski pa od 5. do 21. ure.

Čl. 2. V ljubljanski občini mora od 22.30 do 5. ure, v ostalih slovenskih krajih, zasedenih po italijanski vojski, pa od 21. do 5. ure vsako ostati na svojem domu.

Iz hiše sme samo, kdor ima posebno dovolilnico, izdano od poveljništva Kr. Karabinjerjev.

Čl. 3. Javni obrati se morajo zapirati v ljubljanski občini ob 22. uri, v ostalih slovenskih občinah, zasedenih po italijanski vojski, pa ob 21. uri.

V javnih obratih (kavarnah, barih, restavracijah itd.) je prepovedano točiti alkoholne pijače izvzemši pivo.

Čl. 4. Tudi po dnevi ne sme nihče zapustiti kraja svojega stalnega bivališča, če nima posebnega dovolila, ki ga izda Poveljništvo Kr. Karabinjerjev ali krajeveno vojaško poveljništvo.

Vendar pa zadostuje do 5. maja 1941-XIX za odhajanje iz kraja v kraj s fotografijo opremljena listina o istovetnosti, iz katere sta razvidna poklic prizadete osebe in vzrok, zaradi katerega mora hoditi iz svojega kraja v drugega.

Čl. 5. Promet z avtomobili in zasebnimi motornimi vozili je dovoljen samo s poseb-

nim pooblastilom Kr. Civilnega Komisarata za zasedeno slovensko ozemlje. Doslej od vojaških poveljništev izdana pooblastila ostanejo v veljavi. Vsi avtomobili in vsa motorna vozila, ki imajo prometno dovolilo, morajo imeti posebno spoznavno tablico.

Čl. 6. Kršilci te naredbe se pripro in izroče pristojnemu vojaškemu sodišču, obratna dovolila se odvzamejo, motorna vozila pa zaplenijo.

Ta naredba stopi takoj v veljavo.

Ljubljana, dne 29. aprila 1941-XIX.

Kr. Civilni Komisar za zasedeno slovensko ozemlje
EMILIO GRAZIOLI

Ukinitev splošnega moratorija

Ljubljana, 30. apr. (Stefani.) Pred imenovanjem Kr. Civilnega Komisarja so lokalne oblasti odredile splošni moratorij plačil z nekaterimi omejenimi izjemami ter s tem zaustavile gospodarsko življenje v od nas zasedenih deželah. Kr. Civilni Komisar je zaradi oživljenja domačega gospodarstva in pa zato, da bi dal prebivalstvu občutek reda in stalnosti novega položaja, potem ko je na več sestankih s predstavniki finančnih, industrijskih, trgovskih in poljedelskih krogov tega okrožja proučil sedanji položaj ter pogoje za gospodarsko obnovo, izdal naredbo te-le glavne vsebine:

1. Splošni moratorij preneha z dnem 5. maja, medtem ko ostane do 15. maja omejeni bančni in zavarovalni moratorij za dvig hranilnih vlog pri kreditnih zavodih, vloženih pred 15. aprilom 1941 in moratorij za plačilo zneskov, zvirajočih iz pogodb za življenjsko zavarovanje za odkup polic in dodatkov na iste.

2. Izvzeti so iz moratorija plačila mezd, rent in alimentacijskih nakazil, najemnine, vobče plačila pretežno socialnega interesa, katere si bodi zapadlosti ter dvigi, izvedeni v bankah po našiasedbi.

3. Tudi bančni moratorij se omejuje na potrebe za vlagatelje, da morejo razpolagati z zneski, ki služijo neposrednim potrebščinar in so zato dovoljeni dvigi do 2000 din pri bankah in 1000 din pri hranilnicah in zadrukah, pri čemer se vstejejo zneski, izplačani po 25. marcu.

Te odredbe so bile sprejete s splošnim zadovoljstvom od javnosti in od interesirancev, katerih zastopniki so zaprosili za sprejem pri Kr. Civilnem Komisarju, da mu izrazijo svojo zahvalo za ta ukrep, ki uvaža najnujnejše gospodarske potrebščine zasedenega ozemlja.

Opozorilo!

V krajih, ki so jih prvotno zasedli Nemci in pozneje evakuirali, je nemško vojaštvo plačevalo svoje nakupe s tako zvanim Reichsmarkkassenscheine in kovanim drobižem pfenigov.

Ker sta na slovenskem ozemlju, zasedenem od Italijanske Oborožene Sile kot pravnoveljno plačilno sredstvo priznani samo dinar in lira, je smatrati Reichsmarkkassenscheine in pfenige za tujo valuto, ki pri nas ni veljavna.

Po čl. 4. naredbe Kr. Civilnega Komisarata o denarnih in valutnih zadevah z dne 25. aprila t. l. št. 6, ki je izšla v Službenem listu Kr. Civilnega Komisarata za zasedeno slovensko ozemlje po nar. št. 283-34-1941 na strani 302, je tuje valute in plačilna sredstva prijaviti do 30. t. m. pri Hranilnici dravske banovine v Ljubljani.

Dosedaj je bila ta naredba podaljšana do 3. maja.

Prebivalstvo se zaradi tega opozarja, da takoj prijavi pri Hranilnici dravske banovine v Ljubljani v treh izvodih to valuto, ki ni pri nas zakonito plačilno sredstvo.

Izogibajmo se nepremišljenih dejanj!

Nj. Vel. Kraljica in Cesarica med invalidi

Iz Rima poročajo: Nj. Vel. Kraljica in Cesarica je 28. aprila obiskala zavetišče invalidov v ulici Aureliji. Visoko gospo je sprejel ravnatelj skupno z zdravniki. Kraljica je pregledala oddelke, v katerih so razmeščeni oficirji in vojaki in je za vsakogar

našla tolažilne besede in izraze materinske ljubezni. Ob zaključku obiska je Kraljica, ki so jo vsi ranjenci ganjeno pozdravljali, izrazila svojo visoko pohvalo voditeljeva zavetišča spričo popolne opreme in organizacije bolnišnice.

Avtobusna zveza s Trstom in Gorico

Ljubljana, aprila.

Po zanimanju in pozornosti, ki ju je g. Kr. Civilni Komisar izpričal z reševanjem življenjskih vprašanj zasedenega ozemlja, je Ljubljana 24. aprila dobila dve novi avtobusni progi, katerih prva drži preko Postojne in Vipav, doline v Gorico, druga pa preko Postojne in Sežane v Trst. Na obeh progah obratujeta velika najmodernejša avtobusa, ki sta v nedeljo v kratkih presledkih med 10. in 11. privrkat privozila v Ljubljano.

Promet na obeh progah bo brez dvoma mnogo pripomogel k zblizanju zasedenega slovenskega ozemlja s tržaško in goriško pokrajino. V načrtu pa je, kakor smo že poročali, še izpopolnitev dnevnega prometa s Trstom in Gorico tako, da bo redna zveza zjutraj in zvečer v obeh smereh. Obe podjetji, ki bosta oskrbovali ta promet, preučujeta tudi vprašanje tovarnega avtomobilskega prometa, ki bi se preko Gorice podaljšal do Vidma, drugega bližnjega blagovnega središča v Italiji. Vozni red zdajšnjih prog je tale:

I. Ljubljana—Trst:

Odhod Ljubljana	ob 17.00
prihod Postumia	" 18.45
prihod Trst	" 20.35

Trst—Ljubljana:

Odhod Trst	ob 7.00
prihod Postumia	" 9.00
prihod Ljubljana	" 10.45

II. Ljubljana—Gorica:

Odhod Ljubljana	ob 14.30
prihod Postumia	" 16.20
prihod Gorica	" 18.40

Gorica—Ljubljana:

Odhod Gorica	ob 7.00
prihod Postumia	" 9.40
prihod Ljubljana	" 11.30

Avtobus goriške proge ima v Ljubljani postajališči pred Mikličevim hotelom in v Gajevi ulici, avtobus tržaške pa samo v Gajevi ulici. Cena vožnji do Trsta je 28, do Gorice pa 30 lir.

Izpopolnitev v potniškem prometu

Vsi potniški vlaki, ki so po dosedanjih objavah vozili samo od postaje Brežice in do nje in na dolenski progi do postaje Metlike in od nje, vozijo s takojšnjo veljavnostjo do postaje Dobove in od nje, na dolenski progi pa do postaje Karlovca in od nje.

Potniški vlak, ki odhaja iz Ljubljane proti Karlovcu ob 18.50, vozi dnevno naravnost do Splita in se vrača iz Splita v Ljubljano dnevno ob 8.36.

Nadalje se je vzpostavila možnost naravnostnega potovanja iz Ljubljane v Italijo, in sicer z vlakom iz Ljubljane do Vrhnike in z Vrhnike do Postojne z avtom.

Iz Ljubljane odhaja mešani vlak št. 8034 a ob 10.08 in prihaja na Vrhniko trg ob 10.42, od koder odhaja avtobus ob 11. uri in prihaja v Postojno ob 12. Iz Postojne nadaljujejo potniki vožnjo z vlakom št. 704 proti Trstu z odhodom ob 13.05.

V obratni smeri imajo potniki, ki prispejo z vlakom št. 707 v Postojno ob 12.06, avtobusno zvezo iz Postojne ob 13.30 proti Vrhniki trgu, kamor dospejo ob 14.30. Z Vrhnike trga nadaljujejo vožnjo z mešanim vlakom št. 8037 a z odhodom ob 15. uri in prihodom v Ljubljano ob 15.35.

Nadalje vozi dnevno redno na progi Vrhnika trg—Ljubljana mešani vlak št. 8033 a z odhodom z Vrhnike trga ob 9. uri in prihodom v Ljubljano ob 9.35 ter izostane dnevno redno vlak št. 8037, ki je odhajal z Vrhnike trga ob 17.05 in prihajal v Ljubljano ob 17.44.

Vozne karte kupijo potniki na postaji Vrhnika trg za vožnjo do Postojne kakor tudi v Ljubljani naravnost do Postojne, obratno pa v Postojni do Vrhnike ali do Ljubljane. Ročna in potniška prtljaga je omejena na razpoložljiv prostor v avtobusu.

Rdeči križ ima mnogo dela s poizvedovanjem

Ljubljana, aprila

Poizvedovalni oddelek Rdečega križa, ki je posloval doslej v mestnem liceju na Bleiweisovi cesti v Ljubljani, se je preselil z vsemi svojimi posli v II. nadstropje palače Delavske zbornice na Miklošičevi cesti.

Naval v njegove prostore je prav za prav od dne do dne vse večji. Od dne do dne se množijo povpraševanja po svojcih. Povpraševanja povpraševanja Rdečega križa so se povečala tudi zaradi tega, ker izven ozemlja, ki so ga zasedla Italijanska Okupacijska Oblastva, ne gre in tudi ne prihaja pisemska pošta, preko katere so ljudje sprva poskušali dobiti siki s svojci, prijatelji in dobrimi znanci. Vsakdo je seveda v skrbeh za usodo svojih ljudi, ki so na ozemlju druge oblasti.

Vse dopoldne od 10 do 12 pa popoldne od 15 do 17, ko ima pisarna svoje uradne ure, so prostori polni in sodelavci Rdečega križa komaj zmagujejo delo.

Te dni so v poizvedovalni pisarni nabili na steno tudi imena tistih svojcev, katerih odgovore je prinesel posebni kurir iz Beograda. Ljudje pozorno prebirajo in iščejo med imeni, ali se morda ni oglasil že kateri izmed tistih, po katerih so povpraševali. Rdeči križ je odgovore poslal tudi na domove. V Beogradu pa so ostali še štirje kurirji, ki bodo prinesli nadaljnje odgovore. Na ostale kurirje iz drugih krajev, kolikor se še niso vrnili z ozemelj izven Slovenije, Rdeči križ še čaka.

Vse več pa se v pisarni oglašajo tistih, ki se vračajo. Prihajajo tudi taki, ki niso bili prijavljeni, in prinašajo zelo dragocene podatke o Slovencih, s katerimi so bili skupaj ali so jih srečali na svoji poti proti domovini. Mnogi od teh prinašajo zelo pomirljive podatke tudi o celih skupinah, ki samo še čakajo na ugodno priliko, da se bodo mogli vrniti.

Zbiranje podatkov o izgubljeni živini in vozilih

Ni majhna nesreča, da so mnogi kmetje med vojno izgubili živino in vozove. Zelo pa so prizadeti tudi delavci, ki so jim rekvirirali kolesa. Zdaj so na delu občinski uradi, da zberó podatke o izgubljeni živini in vozilih. Mestni vojaški urad v Ljubljani je imel mnogo dela z zbiranjem podatkov o pogre-

šani živini, vozovih, avtomobilih in kolesih. Razen tega je zbiral še podatke o vojaški lastnini, ki je bila v zasebnih rokah. Izdane so bile že številne odredbe oblastev, da je treba vse najdene, prevzete ali kakorkoli prilasčene reči prijaviti oblastvom. Dne 19. aprila je bila izdana uredba o prijavljanju

vojaške lastnine in tujega blaga. Kaže da so marsikdo še ni dovolj seznanil s predpisi te uredbe. Občine so prejele od oblastev navodila o izvajanju te uredbe in občinski uradi so morali začeti popisovati živino in vozila, ki so si jih občani prilastili med prevratom. Zbrati morajo podatke o rekviriranih vozilih še mnogo živine, a kmetje jo spretno prikrivajo. Občinski uradi takoj odvzeti in primerno shraniti. Posebne komisije morajo preiskati hiše in druga poslopja, kjer je morda še kaj skritega blaga.

Kako opravljajo delo druge občine, nam ni znano. Na ljubljanskem vojaškem uradu se pa je delo gladko opravljalo kljub velikemu navalu oškodovanih ljudi. Prihajali so tudi ljudje iz drugih občin. Zlasti kmetje, ki iščejo svojo živino. Nekateri so preromali, že skoro vso Dolenjsko. Pripovedovali so, da so bili na poti celo po teden dni, a brez uspeha. Vedo samo, da je v posameznih krajih še mnogo živine, a kmetje jo skrbno skrivajo v gozdovih, pa tudi v prostorih, kjer bi najmanj pričakovali. Večina zadržuje živino doma samo ponoči, podnevi pa jo odžene v samotne kraje, kjer je ne morejo najti nesrečni lastniki, če že pridejo v var.

Mestni vojaški urad v Ljubljani zbira samo podatke o pogrešanih vozilih in živini ljubljanskih meščanov. Občine zdaj še nimajo nikjer zbrale vseh podatkov. Šele na podlagi zbranih podatkov, ki jih bo treba razposlati po vseh občinah, bo mogoče uspešneje iskanje izgubljenih vozil in živine.

Največja težava bo iz iskanjem koles, ker je kolo lažje skriti kakor konja in ker so razkrojena najbrž daleč naokoli. Na vojaški urad še ni prišel nihče, ki bi prijavil, da ima tuje kolo. Pač pa je bilo prijavljeno in na mestno pristavo prignano že precej živine, katere lastniki so po večini iz drugih krajev. Zato so tudi prihajali v Ljubljano številni kmetje, zlasti iz ljubljanske okolice, in se zbirali pred vrati mestne pristave, kjer so včasih dobili tudi tujo živino, začasno proti potrdilu. Nekateri kmetje namreč zelo pogrešajo živino za delo. Dokler se ne javi lastnik, smejo obdržati živino. To velja tudi za tiste, ki so si živino sami prilastili med prevratom, a so jo prijavili občini.

Najmanj se oglašajo ljudi, ki so si prisvojili drugo vojaško blago, zlasti živila. Najbrž so boje kazni, če prijavijo svoje zaloge vojaškega blaga. Zato jih je treba opozoriti, da se jim ni treba bati kazni, če bodo blago prijavili sami, a stroge kazni čakajo tiste, ki jih bo prijavil kdo drugi. Oblastva bi živila enakomerno razdelila med potrebne in dala bi odpadel tudi na tiste, ki zdaj skrivajo preveč vreč moke. Nihče bi jih tudi ne bo zasledoval, če so nekaj živil že porabili.

Oddaja konj, volov, avtomobilov, motociklov, koles, vozov in opreme na ljubljanski mestni pristavi v Povšetovi ulici je hitro napredovala. Pregled je trajal do ponedeljka 28. aprila in je bil tega dne zaključen.

× Oče pometal z ladje pet svojih otrok in sam skočil v morje. Na palubi nekega ameriškega prekomorskega parnika, ki je bil na vožnji iz Paname v Zedinjene države, se je nedavno v viharni noči odigrala pretresljiva žaloigra. Poročnik Bawse se je z ženo in petimi otroki vračal domov v Zedinjene države. Sredi noči, ko je na morju divjal silen vihar, je pridrvel poročnik Bawse s svojimi petimi otroki na palubo. Še preden ga je mogla zadržati nočna straža, je potisnil svoje otroke tik k ograji in drugega za drugim vrge v razdivjane valove, nato pa se še sam pognal v morje. Grozovit prizor se je odigral v nekaj trenutkih. Z ladje so nemudno spustili reševalne čolne. Vsi poskusi, da bi vsaj katerega izmed nesrečnih otrok rešili, so bili zaman. Oče in vseh pet otrok je utonilo v razburkanem morju. Kasnejša preiskava je ugotovila, da se je poročnik Bawse usodni večer hučo sporekel s svojo ženo. Zato je nedvomno, da svoje obupno dejanje izvršil v stanju duševne razkrojenosti. Ko so o dogodku nekaj ur nato obvestili njegovo ženo, jo je to tako potrla, da je duševno zmedena hotela še sama skočiti v valove.

Pregled vojnih dogodkov

Iz 327. službenega vojnega poročila vrhovnega poveljstva italijanske vojske povzema mo, da so

oddelki pomorskih letalcev in Črnih Srajc 28. aprila zjutraj zavzeli Krf.

Istočasno je bataljon motorizirane pehote zavzel tudi Prevezo.

V Cirenaiiki je sovražnik na fronti pri Tobruku poskusil znova izvesti napadalni sunek s oklopnimi vozovi in oddelki pehote, a je bil odbit. Pri tem je imel izgube. Skupine italijanskih in nemških bombnikov so pri Tobruku bombardirale sovražne baterije, avtomobile in taborišča. V Vzhodni Afriki še nadaljuje sovražni pritisk, a tudi hrabri odpor italijanskih čet. Deset je bil izprazen. Na odseku pri Alagiju je bil odbit sovražni napad.

Stefani poroča, da je bilo v teku očiščevalnih operacij

v severni Albaniji in v Epiru ujetu mnogo jugoslovanskih in grških vojakov

ter zasežena znatna množina orožja, municije in prevoznih sredstev.

Nemško vrhovno poveljstvo objavlja v posebnem poročilu: Po silovitih napadih nemške oklopne divizije proti bežečim angleškim zaščitnicam, so nemške čete 26. aprila ob 9.25 dopoldne

vkorakale v Atene.

Na Akropoli vihra zastava s kljukastim križem.

Iz 328. službenega poročila vrhovnega poveljstva italijanske vojske povzema: V prvih urah dne 29. aprila so

italijanska letala v nizkih poletih napadla Malto.

Uničila so skladišča vojnih potrebščin. Letala nemškega letalskega zbora so s strojnimi obstreljevali in zažgala v letalskem pristaniku Calafra dva angleška hidroaviona tipa »Sunderland«. V noči na 29. aprila je mnogo skupin italijanskih in nemških letal bombardiralo oporišča pomorskega letalstva na Malti. Povzročila so požare in eksplozije. Bombe težkega kalibra so zadele neko sovražno križarko. V Severni Afriki so italijanska in nemška letala ponovno bombardirala utrdbе in baterije v Tobruku ter so s strojnimi obstreljevali sovražna letala na

tleh. Na področju pri Sollumu so italijanski in nemški izvidniški oddelki prizadeli sovražnikovo občutne izgube.

Stefani poroča: »Madžarski list »Magyar Ország« poudarja v daljšem članku, da so prav brez smisla angleška podtikanja, po katerih naj bi bila Nemčija skušala izvajati pritisk na Španijo, Portugalsko in Turčijo. Pripominja pa, da tako v Rimu kakor tudi v Berlinu še enkrat opozarjajo, da je

namen Italije in Nemčije pregnati Anglijo iz Evrope.

Anglija, ki je že pregnana z Balkana, skuša zdaj dobiti pomoč Zedinjenih držav in polastiti se novih postojank, ki so ji potrebne za njene akcije, a to predvsem na Pirenejskem polotoku in v Turčiji. Glede na to izjavljajo osni odločujoči krogi, da nemški odgovorni politiki pazijo na vse in da so njihovi organi prisotni povsod. Italija in Nemčija sta pretehtali vse možnosti in predvsem one, v primeru katerih bi mogla Anglija še ogroziti mir in integralnost kontinenta.

Stefani javlja: Bolgarska vojska je zavzela Bitolj. Veles. Prilep in še nekatere druge kraje bivše Južne Srbije. Dne 26. aprila je kralj Boris obiskal Štip. Prebivalstvo mu je priredilo navdušen sprejem. Nemški poslanik v Sofiji je bil med tem na obisku v Skoplju, kjer so mu priredili prisrčen sprejem.

»Corriere della sera« objavlja v poročilu svojega švicarskega poročevalca Luigia Morandija zanimive podatke o ureditvi Balkana, o kateri se osni velesili, kakor naglašajo list, čisto strinjata. Morandi navaja v svojem poročilu ugotovitve nekaterih švicarskih listov, ki se posebej nanašajo na področje bivše Jugoslavije. Tako navaja list »Basler Nachrichten«, češ da načrt za razkosanje Jugoslavije v nasprotju s trditvami angleškega tiska ni nikoli obstojal. Toda zdaj sta osni velesili prisiljeni urediti dolgo vrsto vprašanj. Na jasnem sta si glede ureditve hrvatske države, le da še niso določene njene meje.

Zemljepisni položaj je Hrvatsko postavil v območje italijanskega vpliva in gotovo je, da se bo Hrvatska razvijala v tesnem stiku z Italijo.

Švicarski list ugotavlja, da se Italija in Nemčija glede rešitve vprašanj, ki izhajajo iz razsula Jugoslavije, v svojih stališčih strin-

njata. Berlinski poročevalec lista »Neue Zürcher Zeitung«, navaja poročevalec milanskega lista dalje, pravi: »Skladnost stališč osnih velesil se je pokazala tudi v priznanju nove hrvatske države. Ne more se pa še napovedati, ali bosta zavezniški velesili dali novi Hrvatski državi izhod na morje in kako se bo to zgodilo.

Iz Berlina poročajo: Dne 28. aprila popoldne so skušali štirje angleški bombniki tipa »Bristol-Bleinheim« napasti večjo nemško transportno ladjo, ki jo je ščitilo več manjših oboroženih parnikov.

Zaščitene ladje so vsa štiri letala sestrelile,

še preden jim je uspelo odvreči kako bombo na nemško ladjo. Nekaj angleških letalcev je bilo rešeno. Drugo angleško bombno letalo je bilo sestreljeno nad Kanalom, ko je skušalo bombardirati neki minolovec. Naposled je bilo 28. aprila popoldne sestreljeno še eno angleško letalo tipa »Spitfire«, kakor hitro se je pojavilo nad nizozemsko obalo.

Nemški poročevalski urad poroča: Grški ministrski predsednik Suderos, ki je pobegnil iz Aten na Kretjo, je imel zdaj

govor po radiu na grško prebivalstvo, v katerem je med drugim dejal, da više med Evropo temni oblaki. Suderos je pozival vse Grke, naj se združijo pri obrambi Krete, ter dejal, da za ta cilj nobena žrtev ni prevelika. V Grčiji, zlasti pa v Atenah, je novi Suderosov govor izzval splošno ogorčenje med prebivalstvom.

Londonska dopisnica »New York Post« Helena Kirkpatrickova poroča, kakor javlja Nemški poročevalski urad, da bo Nemčija do konca junija zaradi svojih daljnosežnih vojaških uspehov v položaju,

da pošlje Zedinjenim državam obširno mirovno ponudbo.

Do takrat hoče Nemčija vojno v Sredozemlju zaključiti z otvoritvijo Gibraltarja ter postaviti Zedinjene države pred dovršeno dejstvo nemške nadoblasti v Evropi in severni Afriki.

Stefani poroča: Iz Londona se doznava, da je angleški kralj 25. aprila sprejel predsednika vlade Churchilla. Razgovor je bil precej dolg in razburljiv.

Kralj je zahteval natančna pojasnila o političnem položaju in položaju vlade. Nezadovoljstvo proti Churchillu je precej močno v raznih skupinah delavske, radikalne in konservativne stranke.

»Za božje ime, gospod odvetnik!« Koščeni mož je govoril zdaj čisto tiho. »Ljudje postajajo pozorni, ker se gospod odvetnik tako razburja. To razburjenje je čisto brez vzroka. Ne mislim na to, da bi sumničil gospoda odvetnika. Zakaj neki?« Koščeneč je nekaj trenutkov gledal kakor zamišljen pred sebe. »Ne,« je nato nadaljeval, »saj ni mogoče. Gospod odvetnik morda misli, da smatram gospoda odvetnika,« pri teh besedah se je sklonil k Leonovemu ušesu in zašušljaj, »za morilca barona Schmelinga?«

Leon se je zdrznil.

»To je vendar nemogoče. Kaj takega ne mislim.« je koščeni mož vneta dalje govoril. »Kriminalna policija je že davno na sledu pravemu morilcu. Saj ga skoro že ima. Če bo hotel pobegniti, ga bo takoj prijel.«

»Odkod pa veste vse to?« je vprašal Leon in začudeno uprl oči vanj.

Gospod Kortwig si je mirno pogladil plavo brado. »O, kriminalni komisar Butow je bil vendar v naši trgovini — zaradi revolverja, gospod odvetnik — in tedaj je to in ono povedal. Pametna glava je ta Butow, kaj ne?« Kortwig si je mel roke in se tiho hahljal.

»Gospod odvetnik, vsi zločinci napravijo kakšno neumnost, s katero se izdajo. Iz svoje prakse veste to, kaj ne? Pustijo kje kaj ležati, na primer revolver, ali odvržejo listino s krvavimi prstnimi odtiski. No, pa jih imajo...«

Leon ga je vprašujoče pogledal. Ali se te besede tičejo njega? Ali so to nove, skrite obdolžitve? Toda listnica s prstnimi odtiski se ne tiče njega. Vrvež v njegovi glavi je

Zuchhold:

Smrt ob potu

Kriminalni roman

Torej vendar! Leon Bergmann se je prestrašil. Čeprav ga je vsega prevzela tesnoba, je sklenil, da ne bo strahopeten. Z muko se je vzdignil in stopil neokretno, kakor bi bilo njegovo telo iz svinca, k sosedni mizi, kjer je omahnul na enega izmed stolov.

»Kdo ste vi?« je vprašal s hripavim glasom.

»Moje ime je Kortwig, gospod odvetnik. V čast mi je...« Tujec je vstal in se priklonil. »Iz Boesejeve trgovine z orožjem na Amalijini cesti. Gospod odvetnik je blagovolil pri nas kupiti revolver. Okoli Božiča je bilo to, gospod odvetnik...«

»Revolver...« je ponovil Leon.

»Da, revolver. Čisto nov kaliber, ki je bil pravkar prispel iz tvornice. Gospod odvetnik si ga je pač kupil zato, ker je hotel na povnanje, kaj ne? Morda na Tatro? V takih krajih je orožje potrebno...«

Leona Bergmanna je prevzel tolikšen strah, da ni bil sposoben odgovoriti.

Tedaj je Leon planil pokoncu. »Kaj ste s temi besedami hoteli reči, gospod...«

»Kortwig se pišem, gospod odvetnik, Kortwig. Mislim samo, odnosno rad bi vedel, ali revolver previsoko strelja.«

»Previsoko strelja? Zakaj?«

»No, mislim, zaradi braunsbadskega umora.«

Leon Bergmann je bil blizu omedlevice. Čutil je, kako je obledel prav do ustnic. Zdaj je torej tu tisto, česar se je bal. Zdaj zdaj mu bo tujec položil roko na ramo in rekel, da je aretiran.

Toda koščeni mož se je primaknil samo bliže k njemu in rekel dobrodušno se smehljaje: »Gospod odvetnik vendar ve, da je morilčev revolver previsoko streljal, gospod odvetnik ve to iz časopisov seveda, kakor mislim... Ta revolver je bil vendar tisti, ki ga je gospod odvetnik takrat kupil pri nas. Ne, ne, hotel sem reči, da je bil morilčev revolver prav takšen, kakršnega ima gospod odvetnik doma...«

Počasi in tako čudno izgovorjene besede so dvignile Leona iz njegove slabosti. Spoznavši strašno nevarnost je zbral vse svoje sile za obupno borbo.

Vzdignil je glavo in premenil nasprotnika s klubujočim pogledom od glave do nog. »Blagovolite mi razložneje povedati, kaj pomenijo ta nesmiselna sumničenja.«

»Sumničenja?«

»Da, sumničenja! Povejte mi odkritosrčno, kaj hočete od mene. Tecite vendar na policijo, a plazite se za menoj. Tega ne prenesem. Ne maram tega!«

Bergmannov glas je postajal čedalje močnejši in njegove roke so se krčile v pesti.

Maj je skrajni čas za obdelovanje zemlje

Prav noben košček plodne zemlje ne sme ostati neobdelan

Že zadnji smo opozorili bralce, da bo le v korist vsakega posameznika in skupnosti, če bo letos obdelan prav vsak košček zemlje. To ne velja samo za deželo, temveč v enaki meri tudi za mesta in večje kraje. Odločiti se je treba brez odlašanja, zakaj čas hiti.

Danes ni čas, da bi gojili cvetej na zemlji, ki je sposobna za koristno obdelovanje. Sosed mora opozoriti sosedu na dolžnost nasproti skupnosti. Delavni rok je zlasti v mestih dovolj in ni opravičila, da bi kdo pustil svoj vrt ali zemljišče neobdelano, češ da dela sam ne zmore. Dovolj je brezposelnih in šolske mladine, ki lahko pomagajo. Kdor pa ne utesne skrbeti za to, da se zemlja obdela, naj jo prepusti drugim za obdelavo.

Za saditev krompirja še zmerom ni prepozno. Včasih celo bolje obrodi, če ga sadimo šele v maju. Krompirju moramo posvetiti prav posebno pozornost. Enako tudi turščici, ki je slovensko krušno žito. Semenski krompir se še lahko dobi pri Kmetijski družbi v Ljubljani ali pri njeni podružnici v Novem mestu. Saditi pa ne smemo predrobne krlje. Seveda pa bi bilo najboljšo, če bi sadil: nerazrezan krompir. Zemlja naj se dobro pripravi, da bo drobno grudnata. Potrebno pa je, da se zemlja tudi primerno pognoji. Za saditev krompirja se gnoji zemlja predvsem s kalijevo soljo, ki se prav tako dobi pri Kmetijski družbi. Hlevski gnoj po večini ne zadostuje, ker potrebuje krompir enako kakor pesa mnogo kalija, ki ga moramo zemlji zmerom dodati. Če smo zemljo pognojili s hlevskim gnojem, je dobro dodati 300 do 400 kg kalijeve soli na hektar ali 3 do 4 kg na ar (100 m²). Če pa zemlja ni gnojena s hlevskim gnojem, je treba vzeti 500 do 600 kg kalijeve soli na hektar in morebiti dati še 150 do 200 kg dušičnatega gnojila na hektar. Z gnojnico ni dobro gnojiti, da zasajeni krompir ne prične gniti.

Tudi za fižol je še čas, da ga posadimo. Pozne vrste fižola (koks, mandalon, ribničar, preneličar) lahko zasadimo tudi še v začetku maja. Fižol za zeleno kuhno pa lahko zasadi- mo še pozneje. Posebno je paziti, da ima vsaka hiša dovolj fižola za zeleno kuhno. Tak fižol se sadi v presledkih po dva do tri tedne, tako da je poleti strožji fižol zmerom na razpolago. V hudi vročini je treba paziti, da se ne posušijo nežni cveti. Zato je dobro da v času, ko začne solnce hudo pripekati, zvečemo na tri do štiri preklje na vrhu, da se

rastline osenčijo med seboj in da solnce potem ne more uničiti nežno cvetje. Fižol je treba saditi da dobri rodni zemlji. Dušika ne potrebuje, pač pa je koristno dodati nekaj superfosfata, ki pa se danes težavno dobi. Kot nadomestek za superfosfat se lahko uporabi tudi kurjek.

Kapusnice (zelje), koleraba, ohrovt, cetača) potrebuje predvsem dušika in kalija in dobro prsteno zemljo. Rastline se lahko zalivajo z razredčeno gnojnico (v vročini le zvečer). Večini gojiteljev kapusnic bo najboljše ustrezno, če si nabavijo potrebne sadike od vrtnarjev. Paziti pa morajo, da bodo sadike dovolj krepke.

Zosebno paznjo je posvetiti tudi gojenju **paradižnikov**, ki se morajo saditi v aprilu ali najkasneje v začetku maja. Priporočljivo je gojiti tudi **zeleno papriko, rdečo peso, buče in kumare**. V splošnem naj pripomnimo, da potrebujejo skoro vse vrtnne rastline razen fižola za dobro uspevanje dušika in kalija.

Posebno je letos skrbeti za to, da bo tudi na deželi obdelan vsak košček zemlje. Kmetje naj preorjejo take travnike, kjer so bile včasih njive, zlasti če zaradi manjšega števila živali potrebujejo manj krme. Tudi vrtom morajo kmetje posvečati več pozornosti, ker je tudi na deželi vrt izredno važen za prehrano.

Posebno pozornost naj kmetje posvečajo sadjarstvu, kajti nobeno sadje ne sme iti letos v nemar. Že zdaj naj podeželani mislijo tudi na sušenje sadja.

Občine same naj povsod pazijo na to, da bodo vsa zemljišča v njihovem območju obdelana. Če se morda lastnik ne bi zanimal za obdelavo njemu preveč oddaljenega zemljišča, naj to stori občina in naj se dogovori z lastnikom. Vsi smo dolžni, da storimo vse, kar je le v naši moči, da zaradi malomarnosti ne bi ostalo kje plodno polje neobdelano. Na jesen bomo prav gotovo vsi veseli, če bomo čim več pridelali.

NISO IMELI ČISTE VESTI

Jaka Srakopernik iz Borovja je kupil tri kilograme sladkorja, v katerem je bilo precej peska. Zato je v listu objavil tale poziv: »Pri nekem trgovcu sem kupil določeno količino sladkorja, v katerem je bilo skoro za kilogram peska. Če mi ta trgovec v treh dneh škodo ne povrne, bom njegovo ime objavil v listu.« Dan nato je dobil od osmih trgovcev zavoje in v vseh je bil najčistejši sladkor.

»Gospod je naročil jed. Kmalu jo dobite.« Bergmann je nejevoljno zamahnil z roko, plačal in vzel klobuk.

»Strašno mi je žal, da me gospod odvetnik noče razumeti,« je menil koščeni možak. »Želim gospodu odvetniku vse najboljše, bilo mi je v posebno čast...«

Leon Bergmann je zapustil gostilno, ne da bi bil pogledal koščenjaka. Nekaj trenutkov pozneje je šel tudi Kortwig.

Deseto poglavje.

Komercialni svetnik Lierstein je udobno sedel v mehkem klubovskem stolu v svoji sijajno opremljeni delovni sobi. Kot izredno marljiv mož se je iz skromnih razmer povzpela na višino. Bil je bogat in bi mu ne bilo treba več služiti denar.

Sedel je udobno naslonjen in prebiral pisma in dopisnice, ki so bile prispale zadnje dni, ko je bil zaradi poslovnih zadev odsoten v Hamburgu.

Vrnil se je bil proti večeru in se je moral takoj preobleči, da je obiskal neko dobrodelno prirediteljo, na kateri so računali z njegovo polno denarnico. Na prireditvi, kjer je bilo mnogo mladih dam, se je dolgo zdržal, tako da je zdaj zjutraj še ves utrujen pregledoval pošto zadnjih dni.

Med dopisnicami je bilo nekaj posetnic. Izmed njih je le eno držal dalje časa v roki in jo dvakrat prebral. Nato jo je položil na pisalno mizo in vstal.

Baronica Elizabeta Schmelingova? Odkod mu je neki to ime tako znano? Tu v Berlinu pač ne pozna nikake dame s takim imenom. Pozvonil je in vstopil je sluga.

Novice

* V čast italijanskim žrtvam iz svetovne vojne. Dne 29. aprila dopoldne se je polk italijanskih sardinskih grenadirjev poklonil padlim italijanskim junakom, ki so dali svoje življenje na oltar domovine v zadnji svetovni vojni in ki so pokopani na ljubljanskem pokopališču. Polk je ob desetih dopoldne strumno odkorakal iz vojašnice na Poljanski cesti z godbo skozi mesto. Zvoki vojaških koračnic so privabili številne Ljubljance ob ceste, kjer se je pomikal italijanski polk. Na čelu polka so korakali trobentači in fanfaristi, za njimi pa je šla dolga vrsta bobnarjev. Vselej, kadar je prenehala igrati godba, so trobentači, bobnarji in fanfaristi dajali takt za korak. Za godbeniki je zastaven zastavonoša nosil polkovno zastavo. Za njo je šel poveljnik polka z ožjim krogom svojih sodelavcev, nato pa posamezni vojaški oddelki. Vojaški so bili pokriti s čeladami, na ramenih pa so nosili puške. Polk se je ustavil šele pred pokopališčem. Vsi vojaški, razen dveh bataljonov, ki so odšli na grobove padlih žrtev, so ostali pred cerkvijo. Z obema bataljonoma je šla tudi polkovna godba. Poveljnik polka je položil pred spomenik padlim italijanskim borcem lep venec, godba pa je odigrala žalostinko. Ko je bila poklonitvena slovesnost končana, je polk krenil spet po glavnih ulicah skozi mesto nazaj v vojašnico.

* Ljubljana dobi novo radijsko postajo. Kr. Civilni Komisar za zasedeno slovensko ozemlje je odredil ukinitve delovanja radiofonske ustanove, ki je upravljala radijsko postajo v Ljubljani, ter njen prenos na Italijansko radiofonsko ustanovo E. I. A. R. Generalni ravnatelj te ustanove nacionalni svetnik Chiodelli je v smislu navodil Ministra za Ljudsko Kulturo in Kr. Civilnega Komisarja ukrenil vse potrebno za novo ureditev radijskih oddaj na zasedenem ozemlju. V nekaj tednih bo E. I. A. R. postavila novo oddajno napravo z jakostjo 5 kilovatov, tako da se bo radiofonska služba v zasedenem ozemlju znatno izboljšala.

* Kr. Civilni Komisarjat tudi v Črni gori. Stefani poroča iz Rima: Z odlokom Nj. Vel. Kralja je bil imenovan polnomočni minister Mazzolini za Kraljevega Civilnega Komisarja v Črni gori. Kr. Civilni Komisar Mazzolini je že odpotoval na Cetinje.

popustil, srce mu ni bilo več tako divje. Spet je lahko mislil, spet je lahko ugibal, kaj prav za prav želi možak od njega. Rekel je, da je uslužbenec Boesejeve trgovine. Temu pa preudarni Butov vendar ni mogel zaupati svoje ugotovitve! Ker toliko ve, dela gotovo za Butowa. Torej je detektiv!

»Gospod odvetnik, dovolite, da vas vprašam nekaj, kar mi ni čisto jasno.« Koščeni možak je malo prenehal govoriti, napravil požirek piva, nato pa pomenljivo pogledal Leona Bergmanna. »Ali ni kazni manjša, če krivec kratko malo prizna zločin?« Možak je opazil, kako ko Leonu žile na čelu nabrekli in kako je zardel čez ves obraz, nato pa je mirnodušno nadaljeval: »Mislim, če se proti komu zbere toliko dokazov, gospod odvetnik, da bi bilo vendarle najboljšje odkrito priznanje...«

Dalje ni mogel govoriti. Leon Bergmann je skočil pokonci, obstal s skrčenimi pestmi na mestu in lovil sapo. »Dobro vem, kaj hočete reči. Prepovedujem si vaše nezravnosti in dvoumnosti.«

»Oprostite, gospod odvetnik, ne razumem vas. Moje besede niso bile prav nič dvoumne.«

»Ne, ne — res niso bile!« Leon Bergmann je porinil stol k mizi, da bi šel. »Natančno vem, kaj ste in kaj hočete. Toda motite se, zelo se motite. Nimam se ničesar bati. Ne dovoljujem vam pa, da bi me še nadalje nadlegovali, da bi še nadalje lazili za menoj. Pazite se...«

Leon je poklical natakarkarja. »Plačam,« je rekel.

»Prosim, gospod komercialni svetnik.« »Kdaj je bila ta dama tu?« je vprašal svetnik in pokazal slugi posetnico.

»Včeraj proti šesti uri, kakšno uro pred povratkom gospoda komercialnega svetnika.«

»No, in...«

Komercialni svetnik je umolknil. Rad bi bil sicer vedel, kakšna dama je bila baronica Elizabeta Schmelingova, toda zazdelo se mu je, da o tem ne sme izpraševati slugo.

»Rekla je, da še pride, gospod komercialni svetnik!«

»A tako.«

»Povedal sem ji,« je nadaljeval sluga, »da ne vem, ali bo mogoče danes govoriti z gospodom komercialnim svetnikom.«

»Seveda je mogoče.«

»Dejala je, da gotovo pride.«

»Tako, tako!« Pa se ji zelo mudi, je pomislil svetnik sam pri sebi. Najbrž je potrebna kakšna nujna pomoč. V takih primerih pride tudi plemstvo na obisk.

»Rekla je, da bo zelo zgodaj prišla, gospod komercialni svetnik. Vsak trenutek bo tu. Kaj naj ji rečem?«

»Da jo takoj sprejemem. Sicer pa že zvonijo, če je ta dama, ji recite, da pridem čez nekaj trenutkov.«

Elizabeta Schmelingova je imela v razkošno opremljeni čakalnici le nekaj minut časa, da je še enkrat premislila vse, kako bo neznanega gospoda brez pozornost zbujajočega besedovanja pripravila do tega, da ji bo pokazal pot do morilke.

* **Državni kancelar Hitler v Mariboru.** »Tagespost« prinaša poročilo iz Maribora, iz katerega povzemamo: V vrsti slavnostnih dni po zasedbi je bila pretekla sobota najlepša, najbolj svečana in najpomembnejša. Vodja Adolf Hitler je prispel zgodaj dopoldne v smeri od Špilja. Že na poti od Špilja do Maribora je šla novica o njegovem prihodu kakor ogenj od vasi do vasi. Presrečni so hiteli kmetje na cesto, da pozdravijo Voditelja. Ob 9.30 je prispel Adolf Hitler v Maribor. Presenečeni od nenadnega prihoda so vsi hiteli na ulice, koder se je pomikala vrsta avtomobilov in vse je pozdravljalo Voditelja. Po kratki vožnji skozi mesto je šel Voditelj v spremstvu šefa civilne uprave dr. Berreitherja in svojega stalnega spremstva v grajsko dvorano, kjer so se zbrali k zgodovinskemu sprejemu vodje nemškega prebivalstva in predstavniki organizacije in uprave. Pred vsemi temi je voditelja pozdravil pastor Hans Baron, ki je privedel borbo Spodnje Štajerske k zmagovitemu vkorakanju nemške vojske. Takoj nato so bili Voditelju predstavljeni možje nemškega vodstva. Vsakemu je posvetil Voditelj nekaj pozdravnih besed. Sijočih obrazov so odgovarjali Voditelju. Nato je Voditelj spet zapustil grad, medtem ko so na stopnišču dekleta prepevala pesem o Dachsteinu. Ko je Voditelj spet stopil v svoj avto, so mu doneli nasproti novi valovi pozdravov. Le počasi si je mogel avto spet skriti pot nazaj proti Gradcu.

* **Cene se ne smejo povišati.** Cena mleku je bila v Ljubljani pred 15. marcem največ tri dinarje za liter. Zato vse prodajalce mleka opozarjamo na uredbo, po kateri tudi cena mleku ne sme biti višja kakor pred 15. marcem. Isto velja za vse drugo blago. Prodajalci, ki zahtevajo za svoje blago višjo ceno, bodo po tej uredbi kaznovani z zaporom najmanj 5 dni in denarno globo od 5000 do 100.000 din, v prodaji na debelo pa s strogim zaporom najmanj treh mesecev in denarno globo od 50.000 do 1.000.000 din. Ta uredba pomeni, da se morajo v mnogih primerih cene celo znižati. Okupacijska oblastva odločno vztrajajo na tem in ne bodo trpela nikakega izkoriščanja prebivalstva od brezvestnih prodajalcev. Opozarjamo torej vse prodajalce na stroge kazni, ki bodo zadele vsakogar, kdor bi prodajal blago to višjih cenah, kakor so veljale 15. marca. Takim prodajalcem bodo vzete tudi koncesije in poslani bodo na prisilno delo.

* **Poštna znamke dobe drugačen pretisk.**

Ko je tako premišljala, je že stal pred njo odlično oblečen in gibčen gospod majhne postave. Ljubeznivo jo je povabil, na sede na enega izmed ličnih, z rjavo svilo preoblečenih stolov. Sam se je vsedel njej nasproti.

»Ne vem, milostljiva gospodična, kaj je povod vašemu cenjenemu obisku. Žal mi je, da ste se včeraj zaman potrudili k meni.«

Vse te besede so pričale o vljudnosti in ustrežljivosti. Elizabeta je takoj začutila, da komercialnemu svetniku taki obiski niso nič nenavadnega in neprijetnega. Gotovo ga dame pogosto prosijo za dobrodelne prispevke. Najbrž pričakuje take prošnje tudi od nje. Zavest, da ga s tako prošnjo ne bo nadlegovala, ji je dala neki pogum.

Cisto mirno je rekla: »Gospod komercialni svetnik, samo kratko prošnjo imam do vas.«

»Prosim, prosim.« Gospod Lierstein je bil v tem trenutku pripravljen, ustreči vsaki njeni prošnji. Njena lepota ga je očarala. Videl pa je še ni nikdar. To je ugotovil takoj, ko jo je videl.

»Rada bi vedela,« je nadaljevala Elizabeta, »kje zdaj stanuje vaša nečakinja visokošolka.«

»Vi gotovo mislite Ronko Linckejevo,« je menil gospod Lierstein ljubeznivo. Nato pa je vendarle nekoliko začudeno pogledal. Kaj neki ima ta gospodična baronica opraviti z njegovo nečakinjo. »Torej za naslov Ronke Linckejeve bi radi vedeli?«

»Da,« je odvrnila Elizabeta. Torej Rona Linckejeva, je pomislila sama pri sebi. Rona,

Na pošto je bil te dni velik naval ljudi, ki so imeli doma večjo ali manjšo zalogo poštne znamke, da so jih dali po odredbi italijanskih okupacijskih oblastev pretiskati. Za to določeni poštni uradniki so imeli polne roke dela. Pretiskovanje, odnosno zamenjava nepretiskanih za pretiskane znamke si se morala vršiti še 27. aprila, a je dan poprej poštna uprava prejela odlok, da pretiskovanje, odnosno zamenjavo ustavi. Doslej so znamke pretiskovali z žigom »Co Ci« (kratica za »Commissariato Civile«), po novi odredbi pa bodo stare poštne vrednotice dobile drugačen pretisk. Začasno so veljavne znamke s pretiskom in brez njega, a ker bodo znamke s prvotnim pretiskom v doglednem času postale iskana redkost, jih bodo najbrž kmalu razgrabili zbiralci znamk (filatelisti).

* **Navje cveti.** Navje v Ljubljani, kjer je pokopališče najzaslužnejših slovenskih mož, je zdaj kakor cvetlični vrt. Čez 10.000 mačeh je zasajeno na tej njivi pokojnih. V raznih pestrih barvah so posajene druga ob drugo. Kakor za okvir pa je na robovih prostobarnih mačeh zasajeno 3000 belih marjetic. Razen tega je na Navju tudi 10.000 najrazličnejših tulipanov, ki so se pravkar začeli odpirati. Kdor se hoče naučiti cvetlične lepote, naj gre na vrt naših zaslužnih mož.

* **Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani** opozarja delodajalce, da so v marcu dostavljeni plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga. Za čuvanje pravice zavarovancev do pokojnine je potrebno, da so zavarovalni prispevki res plačani! To opozorilo naj se smatra kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, bo moral urad uvesti prisilno izterjavo brez prejšnjega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopuste odlašanja.

* **Vsem železniškim upokojemcem na ozemlju, okupiranem od italijanske vojske.** Pokojnine bodo zgoraj navedenim upokojemcem za mesec maj izplačane v redu. Izplačevanje se bo začelo v prvih dneh maja. Zato naj ne nadlegujejo v tem pogledu uradov direkcije.

* **Škofijska gimnazija v Št. Vidu razpuščena.** V zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu je bila razpuščena gimnazija. Dijaki so se že razšli na svoje domove. Prav tako pa so odšli iz zavoda tudi profesorji. V zavodu je ostalo samo upraviteljstvo in nekaj služinčadi.

* **Dva zasilna mostova v Kranju.** S porušenjem velikega savskega mostu je bila pre-

trgana prometna vez Kranja s kraji onkraj Save. Da se vzpostavi zveza s postajo in tvornicami onkraj Save, je elektrarna Vinka Majdiča že na veliki petek zgradila zasilen brod, s katerim so nato prevažali delavstvo in ostalo občinstvo čez Savo. Seveda je bilo to prevažanje zamudno. Na veliki ponedeljek pa so Majdičevi delavci postavili preko Save brv za pešce in tako je bil za prvo silo vzpostavljen tudi promet z ročnimi vozili. Na brvi pobirajo brvnino po 50 par od osebe in bo ta denar po odbitku stroškov elektrarne prepustila za novi most čez Savo. Drugi prehod pa gradi zdaj občina, in sicer pod mostom pri klavnici. Na velikih hrastovih pilatih bodo zgradili močan lesen most.

* **Vesti z Novega mesta.** Iz Novega mesta pišejo: Vojne žrtve smo imeli tudi v našem sicer mirnem mestu. Med žrtvami, ki so umrle od dobljenih poškodb, so: Ivana Kukmanova, stara 61 let, posest. iz Lesnice pri Novem mestu; Vinko Burnik, star 29 let, iz Ljubljane; Matej Benedičič, strojevodja iz Ljubljane; Josip Mišič iz Grčarice; neki Križe iz okolice Ormožnjic in Ivan Brko, posestnik, star okrog 28 let, doma iz Stopič pri Novem mestu. Od raznih strellov pa so bili hudo ranjeni Franc Hren, star 16 let, iz Smolenje vasi pri Novem mestu, ki mu je strel prebil prsa; Josip Havrič, star 37 let, iz Gurinovca pri Novem Marofu; Leopold Kordeš, star 36 let, iz Jamnika, župnija Selce pri Kranju; Andeljko Kujanžič, star 35 let, iz Prizrena; Milivoj Miličević iz Katraža, ranjen v levo nogo; Jovo Telebak, star 26 let, iz vasi Podgore pri Mostaru, ranjen v glavo in hrbet; Simon Golob, star 38 let, iz Polšice, Gorje pri Bledu, poškodovan o priliki zračnega napada po vsem telesu. Njegovo stanje je obupno. Drugače pa je postalo življenje v Novem mestu spet redno. Vse je ostalo na svojih mestih. Uradi spet redno poslujejo. Za red in mir skrbijo italijanska oblastva. Nasproti civilnemu prebivalstvu je vojaštvo zelo vljudno in ljubeznivo. Knjižarne so prodale skoraj vse italijansko-slovenske slovarje.

* **Dolenjci marljivo obdelujejo zemljo.** Iz Novega mesta pišejo: Po veliki noči so polja zelo oživila. Vsi so se oprijeli poljskih del, da bo obdelane čim več zemlje. Krompir in koruza pri nas najbolj obrodita in uspevata. Malo tesna pa je za dober semenski krompir. Zgodno sadje je že v najlepšem cvetju in je spričo tega veliko upanje, da bodo tudi ostale vrste sadja letos dobro obrodile.

za tako živahno dekle, da se bo mučilo s študijem.

»Gospod komercialni svetnik, ko sem sklenila nadaljevati študije, mi je padla na um vaša nečakinja. Ta že študira na visoki šoli in bi mi mogla to in ono svetovati.«

»Prav gotovo bo to rada storila! Pred kratkim je napravila izpit s sijajnim uspehom, sicer pa to gotovo že veste.«

Lierstein jo je vprašujoče pogledal. Elizabeta ni rekla ničesar, temveč je samo lahno prikimala.

»Saj res, vi bi radi vedeli, kje je zdaj?« je živahno nadaljeval gospod Lierstein. »Asistentka je v velikem kemičnem laboratoriju. Veste, pri Trentschu, ki je znana veličina. Gotovo vam je znan, milostiva gospodična? Sicer pa nečakinjo lahko pokličem po telefonu. Veselilo jo bo, če bo mogla govoriti s staro prijateljico...«

»Ne, ne,« je Elizabeta odločno ugovarjala, »nikar ne, gospod komercialni svetnik. Rada bi jo sama presenetila.«

»Kakor želite.« Gospod Lierstein, ki je bil prej vstal, da bi stopil k telefonu, se je spet vsedel. Elizabeta se je olajšano oddahnila. Kmalu bi se ji bil pokvaril ves načrt. Samo če bo morilko našla nepripravljenost, se ji lahko posreči njeno razkrinkanje. Samo da ne bo ljubeznivi stric potem, ko ona, Elizabeta, odide, govoril po telefonu s svojo nečakinjo.

Toda naslednje Liersteinove besede so jo delno rešile te skrbi. (Dalje.)

to je skrajšana oblika za Veroniko. Črki V in L sta podpisani na pismih, ki jih je računski brat od doslej neznanega dekleta prejel. Ime zdaj že ima, še njen naslov ji je potreben.

»Milostljiva gospodična, smem vprašati,« je nadaljeval gospod Lierstein, »ali ste morda prijateljica moje nečakinje?«

»Napravila sem pred dvema letoma maturo in sem hotela takrat nadaljevati študije na visoki šoli kakor vaša gospodična nečakinja.«

»A tako.«

»Toda moj oče mi tega ni dovolil.«

»Da, da. Seveda mu tega ni zameriti, gospodična baronica. Vaš gospod oče je gotovo imel druge načrte z vami.«

Liersteinov glas je bil skoro nežen. To Elizabeti ni bilo všeč. Prvič je zdaj baronica tudi opazila, kako je Lierstein prijazno motril njeno postavo. To jo je vznemirjalo, vendar se je premagala, saj mora s pomočjo tega moža doseči svoj veliki smoter. Ko bo izvedela za naslov Linckejeve, bo šla in ne bo imela s tem neprijetnim gospodom nič več opravka.

»Moj oče pa je medtem umrl,« je nadaljevala Elizabeta.

»To je zelo žalostno, milostljiva gospodična. Dovolite, da vam...«

Dalje ni mogel govoriti. Elizabeta je nestrno zamahnila z roko. »Prosim lepo, hotela sem reči, da zdaj spet mislim na nadaljevanje študij.«

»Torej vendar!« Obžalujoče je zmajal z glavo. Škoda, je mislil sam pri sebi, škoda

* **Cvetkovičeva dogodivščina po državnem udaru.** Bivši jugoslovanski ministrski predsednik Cvetkovič, ki je bival v svoji vili v Nišu, je dal dopisniku sofijskega »Utra« izjavo o državnem udaru in o svojih osebnih doživljajih med vojno. Kakor pravi Cvetkovič, je šlo za skupino 20 nestrpnih oficirjev, ki so pahnili državo in narod v nesrečo. V noči državnega udara so trije letalski oficirji v spremstvu vojakov prišli bivšega ministrskega predsednika in njegovo soprogo na njunem stanovanju. Malo prej je dobil telefonsko sporočilo, da je vojaštvo obklopiло palačo ministrskega predsedstva. Naslednji dan so ga s soprogo vred prepeljali v Niš in ga internirali v njegovi tamkajšnji vili. Dne 7. aprila so se nepričakovano pojavile prve nemške oklopne divizije. Oficir, ki mu je bilo poverjeno nadzorstvo nad Cvetkovičem, je le-temu ukazal, naj se z gospo vred pridruži srbskim četam, ki so zapuščale mesto. Ujetnika sta morala s četami vred prebresti reko Moravo; voda jima je segala do prs. Med tem se je razdalja med bežečimi četami in nemškimi oklopnimi enotami čedalje bolj krčila. Oficir je moral naposled zapustiti ujetnika, ki sta se tako rešila. Cvetkovič je izjavil, da so se vedli Nemci proti njemu zelo korektno in mu omogočili vrnitev v Niš, kjer se lahko zdaj s soprogo svobodno giblje po mestu.

* **Bivši kralj Peter v Transjordani.** Nemški poročevalski urad javlja iz Beiruta: Kakor poročajo, je prispel bivši jugoslovanski kralj Peter v prestolnico Transjordanijske Aman, kjer je gost od Angležev odvisnega emira Abdulaha. Baje namerava bivši kralj Peter kot turist obiskati tudi Bagdad.

* **Novice iz Štajerske.** Graška »Tagespost« poroča o velikih slovesnostih na Hitlerjev rojstni dan v Ptuj. Na glavnem trgu se je zbrala poleg vojaštva Hitlerjeva mladina iz okrožja graške okolice in kakih 5000 Ptujčanov, med njimi mnogo kmetov in viničarjev v štajerski noši. Voditelj švabsko-nemškega Kulturbunda je imel slavnostni govor, v katerem je poveljeval vključitev Spodnje Štajerske v Nemčijo ter je sporočil zborovalcem, da se bo ptujski Glavni trg odslej za vedno imenoval Trg Adolfa Hitlerja. Nemška zasedbena oblastva omogočajo prebivalstvu filmske predstave tako, da z avtomobili prevažajo filme iz kraja v kraj. Tako piše »Ta-

gespost«, da je prejšnjo soboto prisostvovala velika množica ljudstva v Apačah predvajanju najnovejših filmskih dnevnikov iz vojne in filma »Pozor, sovražnik poslušal!«. Predstave so bile do pol noči, pa še niso prišli vsi na vrsto. Iste filme predvajajo tudi v Mariboru. Tam je videti še drug novi nemški film »Heimat«. List pravi, da si je že nad 30.000 Mariborčanov ogledalo nove nemške filme.

* **Zaplemba imetja Sokola na Hrvaškem.** Hrvatska vlada je odredila, da se zapleni vse imetje vsesrbskega združenja Sokola. Imetje bo pripadlo državi.

* **Begunci se vračajo na Štajersko.** Iz štajerskih krajev je ob pričetku vojne zbežalo precejšnje število prebivalcev v severnejše kraje proti Gradcu ali proti Celovcu. Kakor čitamo v nemških listih, so se prve skupine beguncev že začele spet vračati nazaj na svoje domove, ostali begunci pa bodo sledili v nekaj dneh.

* **Naval bolnikov v ljubljansko bolnišnico je znatno manjši.** Že nekaj časa je opažati, da je naval v ljubljansko bolnišnico znatno popustil. V preteklem letu in tudi v začetku zdajšnjega je bil dotok bolnikov že tako velik, da uprava bolnišnice že ni vedela, kam bi s tolikimi bolniki. Zdaj pa je dotok bolnikov čedalje manjši in le po nekaj jih sprejmejo na dan. Bolnišnica se počasi prazni in kmalu bo imel vsak bolnik svojo posteljo. Da več ne prihaja toliko bolnikov, je vzrok ta, ker bolniki z nemškega zasednega ozemlja ne prihajajo v ljubljansko bolnišnico, ampak ostajajo v bližnjih bolnišnicah.

* **Nesrečo ne počiva.** V Puštalu je stopil na ročno granato 8letni delavčev sin Jože Dagarin. Granata se je razpočila in Dagarinu odtrgala desno nogo. — V Vidmu pri Dobropoljah je našel granato 9letni posestnikov sin Anton Drnuljc. Granata se mu je v roki razpočila in ga poškodovala po vsem životu. — Granata je razpočila tudi na Ižanski cesti v Ljubljani in razmesarila delavcu Ivanu Cimonetiju obe roki. — V bolnišnico v Ljubljani so prepeljali tudi 33letnega Rudolfa Jezernika iz Stične, ki ga je nekdo v gozdu ustrelil s puško v desno nogo.

* **Nevaren požar.** V Bučni vasi sta začela goreti hiša in hlev posestnika Jakšeta Jožeta. Na kraj požara so prišli novomeški gasilci in gasilci iz Kamenc. Z velikim naporom

se je gasilec posrečilo ogenj omejiti. Posestniku je poleg hiše in hleva zgorelo tudi nekaj živinske krme. K vsej sreči so domačini še pravočasno rešili iz hleva živino. Lastnik trpi okrog 60.000 din škode.

* **Konji in voli brez lastnikov.** Po dolenjskih občinah je še vedno veliko število konj in volov brez lastnikov. Živina je začasno spravljena v raznih zasebnih hlevih. Samo v občini Prečni je prijavljeno okrog 100 konj, katerih opis se dobi na občini.

D o p i s i

STIČNA. (Smrtna kosa). V Stični je umrl daleč na okrog znani ugledni posestnik, trgovec in gostilničar g. Jože Gorišek. Bodi mu lahka zemlja, hudo prizadetim svojcem naše iskreno sožalje!

× **Petnajst let je umirala zavoljo zastrupitve z radijem.** Edna Husmannova iz Orangeta v Zedinjenih državah je bila s štirimi drugimi ženskami pred petnajstimi leti namesčena v neki tvornici, kjer so kazalnike ur barvali z radijevo snovjo, da so se v temi svetili. Ko so delavke stopile v podjetje, so jim dejali, da bodo svoje delo opravljale hitreje in bolje zaslužile, če bodo čopiče s katerimi so nanašale svetilno snov na kazalnike ur, vlažile z ustnicami. Strašna posledica tega postopanja je bila, da se je vseh pet žensk zastrupilo z radijem. Zdravniška pomoč je bila proti temu brez moči. Nesrečnice so tedaj tožile podjetje za 1.250.000 dolarjev odškodnine, to je za vsako delavko 250.000 dolarjev. Pravda se je lahko začela šele tedaj, ko se je bolezen očitno pokazala, kar se je zgodilo šele v petem letu po zastrupitvi. Med razpravo so trije zdravniki izvedenci izjavili, da je znanost proti zastrupitvi z radijem brez moči. Hkratu so pokazali, kako se tožiteljicam nezadržno razkrajajo kosti in tkivo. Po dolgi razpravi so jim sodniki priznali odškodnino po 69.500 dolarjev. Zavrtna smrti pa ni mogel nihče zaдржati. Husmannova, ki je zdaj umrla, je bila že četrta žrtev te strašne smrti. Zdaj živi samo še ena izmed njenih tedanjih tovarišic.

Njegov otrok

Težki oblaki so ga tiščali navzdol. Vasilij Sergejevič je potegnil za vzvod in letalo se je pognalo pod oblake.

Dve sto metrov visoko. Spodaj nepregledni gozdovi in močvirja. Nikjer ne more pristati.

Hotel je kaditi. Ovratnik nove srajce mu je stiskal vrat. Srajco mu je podarila Elza. Rekla je, da se sinja barva prav lepo podaja njegovim očem.

Po njegovem računu bi se morale čez pol ure pokazati luči mesta. Toda povsod je videl samo gozdove in gozdove. Oblaki leže še na njihovih vrhovih. Na desni mora biti železniška proga. Ni je. Težki oblaki se vale in kopicijo, zgoraj je prosojna megla. Zeleni bliski z gromom sekajo ožarjeno ozračje.

Kostja je sedel zadoj in molčal.

Vasilij Sergejevič se je na šest strani poskušal prebiti, a brez uspeha. Nazadnje je sklenil, da se bo prebil navzgor in da bo vozil nad oblaki. Dal je iz letala vse, kar je zmoglo. Letalo se je hropeč dvignilo.

Strele so žvigale mimo njega, zasenečvale vse, v zenicah so se ustavljale, ponavljale so se, — zdaj vijoličasto, zdaj svetlo sinje, zdaj škrlatno — kakor kri so bile časih. Letalo se je majalo, letelo navzdol in kvišku in se zibalo s krila na krilo. Ni bilo videti ne zemlje ne neba. Zdelo se je, da vozi brez kompasa. Pilot je poznal ta nevarni občutek.

Samo stroj, stroj je točnejši od nagona.

Tam naprej je mesto. Od središča naravnost proti severu je ravna vrsta svetilk. Ob samem letališču je nova štirinadstropna hiša. V zgornjem nadstropju je njegovo stanovanje. Vselej, kadar prileti, se nad hišo spusti

in da ves plin; ko sliši Marusja ta glas, pripravi mizo in hitro zakuri peč. Suče se okoli drv in prepeva.

»Svojega ljubega že po hoji poznam...«
»Kako se pa po nemško pravi hoja? Po-zabil sem. Ich weiss, liebe, liebe... Toda zdaj sem pozabil...«

Vraga, morda bi bilo bolje, če bi se vrnil. Spredej je Marusja, zadaj pa Elza. Še pet minut in — obrnil se je. Nazaj k Elzi!

Pol leta je tega, ko se je seznanil z dekletom. Takrat je šele dobil službo pri mednarodni letalski zvezi in prvič je prišel čez mejo. Z mehanikom Kostjo sta se izprehajala po ulicah in se vsemu čudila. Ustavila sta se pred krznarsko trgovino in toliko, da se nista sporekla. Vasilij Sergejevič je pokazal krzno in rekel, da je mačka, Kostja pa, da je pobarvan zajec. Beseda je dala besedo. Iz trgovine je stopilo dekle z belim klobukom. Vasilij Sergejevič je hotel umolkniti, toda potem je odmahnil z roko, — češ, saj Nemka ne razume. Ona pa je pogledala krzno in iznenada po rusko rekla: » — domač zajec!«

In šla je. Vasilija Sergejeviča je bilo sram, beseda mu je zastala v grlu. Skočil je za njo, da bi se ji opravičil. Spoznala sta se. Elza ji je bilo ime. Bila je prodajalka v trgovini s krznom. Rusko malo zna: dober dan, kaj želite in imena raznih vrst krzna. To morajo znati v vseh jezikih. Bliže sta se seznanila. Elza je živela sama. Imela je brata, ki je delal v hamburških ladjedelnicah. Med hamburškim uporom so ga ubili.

In od tega dne dalje se je Vasilij Sergejevič vselej ob prihodu vračal k njej v goste.

Kako hitro se mračil! Veter premetava stroj! Zašli so v središče viharja.

Vasilij Sergejevič se je hotel spet zatopiti v svoje spomine, toda v tem trenutku je nad letalom razneslo velik ognjen balon. Treščilo je. Začutil je, da so njegove roke vse umazane. Toliko, da ga ni vrglo s sedeža. Stroj je začel padati v prostor brez zraka. Vasilij Sergejevič ni mogel več ugotoviti svojega položaja v zraku — komaj je s sunkom odvrnil letalo z desne, že je bilo nagnjeno na levo. Veter mu je žvižgal v ušesih.

Stisnil je zobe in še nekajkrat skušal ujeti pravo smer — toda ni je mogel prav določiti. Obrnil se je:

»Skočil!«

Kostja je izginil s padalom na robu letala. S strahotnim truščem se je letalo, ki je bilo tik nad zemljo, iztrgalo iz objema oblakov. Vasilij Sergejevič je z vso močjo vlekel vzvod k sebi. Pred očmi je bil ognjen vrtilnec. »Moja sinja srajca pojde k vragu!« si je še mislil.

Ko je letalo priletelo iz oblakov, se je tik ob železniški postaji z vso hitrostjo zabilo o kup železniških pragov.

Krsto so vozili na trupu letala, ki je izgubilo krila. Večerno solnce se je neznosno lesketalo v kovinskem repu. Godba je odigrala pogrebno koračnico. Zadaj so stopali mehaniki, inženjerji meteorologi in vsi, ki so poznali Vasilija Sergejeviča.

Marusja je stopal v vrsti s Kostjo. S suhimimi očmi je gledala mimo idoče, ki so snemali čepice. Vest o katastrofi je ni presenetila. Že davno je bila pripravljena na kaj takega in že stokrat je v sanjah videla Vasilijev pogreb.

Za poravnavo naročnine

smo priložili današnji številki položnice. Prosimo cenj. naročnike, da plačajo naročnino takoj prve dni meseca zaradi poslovnega reda v upravi lista. Naročnina se plača lahko tudi v upravnistvu »Domovine« v Ljubljani, Knafljeva ul. 5. Kjer so težkoče s pošto, naj zbero naročniki enega kraja naročnino in jo pošljejo po zanesljivi osebi, ki bi imela opravka v centrali lista, da ponese naročnino s seboj in jo tudi izroči naši blagajni.

Prosimo tudi zamudnike, da ne zadržujejo plačila in da plačujejo naročnino redno listu, ki enako kakor drugi občuti težave sedanjega časa.

Uprava „Domovine“

Angleške izmišljotine o plenjenju nemške vojske v Beogradu

Nemški radio poroča: Kakor običajno po vsakem angleškem porazu, širi angleška propaganda strahotne laži o nastopih nemške vojske na zasedenem ozemlju. Tako je angleški radio tudi začel širiti laži, da so Nemci takoj po svojem prihodu v Beograd začeli na debelo pleniti mesto in da so pobrali vse, kar se sploh da odnesti. Taka obdolžitvev nemške vojske je zlobna in grda. To obdolžitvev pa najbolje pobija poročilo rumunskega tiskovnega odposlanca pri rumunskem poslaništvu v Beogradu, katero je poslal svojemu ministrstvu v Bukarešto. Rumunski tiskov. odposlanec v Beogradu pravi, da je prišlo 6. aprila do prvega bombardiranja srbske prestolnice. Nemška letala so metala bombe le na vojaško važne objekte, vojašnice, železniške postaje, ministrstvo za vojsko in na letališča. Bombe so padale samo tja, kamor so bile namenjene. Takoj po prvih napadih pa je začelo beograjsko prebivalstvo brezumno bežati v bližnje gozdove. Enako so pobegnili vsi varnostni organi in tudi vlada. Po odhodu vlade so se pojavile v mestu organizirane roparske tolpe, ki so plenile vseprek. Te tolpe so gospodarile v mestu vse do prihoda nemških čet, ki so naposled naredile v mestu red in unostavile mir. Vse prebivalstvo se je začelo takoj po zasedbi mesta od nemških čet vračati in se je oddahnilo, ker si je bilo v svesti varnosti svojega življenja in pa imetja. Obenem so nemške vojaške enote začele z vso naglico popravljati in upostavljati vse nujno potrebne naprave, kakor sta vodovod in električna centrala.

Takšno je v kratkih obrisih poročilo ru-

munskega tiskovnega odposlanca v Beogradu, ki je na lastne oči opazoval vse dogodke od prvega bombardiranja pa do vkorakanja nemških čet v srbsko prestolnico. To poročilo najbolje pobija vse laži in izmišljotine angleške propagande, ki hoče naprtiti nemškemu vojaku zločine, katerih nikdar ni storil.

Okupacijske marke na ozemlju zasedenem od nemške vojske

Na onem delu slovenskega ozemlja, ki je zasedeno od nemške oborožene sile, so prišle v promet nemške okupacijske marke (tako zvane Reichskreditkassenscheine), in sicer v razmerju: ena marka enaka 20 dinarjem. Okupacijske marke je Nemčija izdala tudi v vseh drugih zasedenih deželah, ker je takoj v začetku vojne postavila načelo, da v okupiranih deželah ne smejo krožiti bankovci Nemške državne banke.

Nemške okupacijske marke so najprej začeli izdajati na Poljskem, kjer je Nemčija v važnejših gospodarskih središčih ustanovila tako zvane državne kreditne blagajne (Reichskreditkassen), ki pa so jih nemška oblastva kmalu zopet odpravila, ko je začela poslojati nova novčanična banka za poljsko pokrajino. Slično je Nemčija tudi v Belgiji po ustanovitvi nove belgijske novčanične banke odpravila take blagajne.

Poslovanje z okupacijskimi markami je urejeno s posebno uredbo, po kateri imajo imenovane blagajne dolžnost, urediti na zasedenem ozemlju denarni, plačilni in posojilni promet na način, kakor to delajo podruž-

nice novčaničnih bank in oskrbeti gospodarstvo zasedenih področij z novčanicami (bankovci). Okupacijske marke imajo kritje v menicah, čekih, posojilnih terjatvah, tujih valutah in v dobroimetju pri Nemški državni banki in v posebnem posojilu, ki ga je dala Nemška državna banka nemški državi.

Nemška oblastva in nemška vojska izdajajo v okupiranih (zasedenih) deželah samo te okupacijske marke. Tudi nemški oficirji in vojaki morajo, ko prispejo na zasedeno področje, zamenjati bankovce Nemške državne banke v te okupacijske marke, ki se jim potem, če se vračajo v Nemčijo, spet zamenjajo za nemške bankovce. V vseh od Nemčije zasedenih deželah so nemške okupacijske marke poleg valute dotične dežele zakonito plačilno sredstvo, in sicer v preprostem in v naprej določenem razmerju. Tako je bilo v Franciji določeno, da velja ena marka 20 frankov, v Belgiji 12.50 franka in v Nizozemski 0.75 holandskega goldinarja. Na Slovenskem ozemlju, ki je zasedeno od nemške oborožene sile, je bilo, kakor rečeno, določeno razmerje: ena marka 20 dinarjev.

Kmetijski nasveti

Žitni molj je hud škodljivec žita in ga je težavno odpraviti. Že zdaj morate paziti, da se vam ne razmnoži. Metuljček se pojavi v žitnicah od aprila do julija. Podnevi se drži sten, ponoči pa leta okrog. Zato ga ponoči najlažje lovimo, če nastavimo v žitni shrambi posodo z vodo, ki smo ji dolili nekoliko petroleja, a nad vodo obesimo luč. Molji lete k luči in popadajo v vodo, kjer poginejo. Samice ležejo na vsako žitno zrno po dve jajčeci, iz katerih se izvale bele ličinke, ki objedajo zrna. Tako žito moramo presejati, da padajo ličinke iz njega. Se boljše je, da denemo tako žito v krušno peč, kjer vročina ugonobi škodljivce.

NOV NAČIN IZPOSJOJEVANJA

A: »Ali hočeš zaslužiti pet sto dinarjev?«

B: »Rad. Samo povej mi, kako!«

A: »Tako, da mi namesto šest sto dinarjev posodiš samo sto...«

Na široki cesti so se igrali otroci. Svetlo las deček je sedel na drevesu in z veselo radovednostjo gledal spreved. Marusja je iznenada nepremagljivo zahrepenela, da bi bil ta otrok njen — želja je bila tako silna, da je začutila, kako ji gre skozi telo topel, prijeten val. Vasja si je zmerom želel, da bi imel takega svetlolasega dečka.

Pred osmimi leti se je srečala z Vasilijem Sergejevičem v bolnišnici, kjer je delovala kot usmiljenka. Ob zori so prinesli pilota z zlomljeno nogo. Bil je velike glave in širokih pleč. Dolgo se ni z nikomer pogovarjal. Zmerom je gledal skozi okno. Nekoč je pod večer prišla k njegovemu sosedu žena s štiritletnim dečkom — in Vasilij Sergejevič se je takrat prvič odzval. Ves večer se je zabaval z dečkom, kazal mu je razne umetnine s prsti, lajal je kakor psiček, mijavkal — in deček se je od srca smejal. Smejalo se je tudi Vasilij Sergejevič. Videlo se mu je, da ima otroke zelo rad.

Marusja je že davno sanjala o takšnem možu. Pri tem sta se zblížala. Vzela sta se. Preživela sta skupaj osem let, toda otrok ni bilo in tu ju je oba težilo. »Ali naj vzameva tujega otroka za svojega?« se je izpraševala Marusja. Vasilij Sergejevič se je časih od žalosti napil. »Veš, Maša, kakšno smrt bi rad imel,« ji je takrat rekel. »Ležal bi v krsti in okoli nje bi stalo šest dečkov. In vsi moji! Močni, svetlolasi. Eden naj bo letalec, eden mornar, eden učenjak, eden pesnik, a dva — no, čeprav bi bila pijanca!« In nasmejalo se je. Časih pa je rekel: »Na grob mi daj kamen in nanj napis: 'Otroci so ga imeli radi.'... Saj je vseeno, ali kdo ve, kdo leži prav za prav v grobu...«

Pred pokopališčem so vzeli krsto z letala in jo nesli na rokah dalje. Suštelo je drevje,

grobar je nesel na rami lopate, ki so zvenketale, na nebu pa je krožila jata letal, ki so se poslavljala od mrtvega tovariša.

Tovariši so imeli ob grobu govore: Vasilij Sergejevič je častno preživel svoje življenje, bil je skromen, a hraber pilot, in če se vse pričakuna, kar je preletel, je sedemkrat obkrožil zemljo.

Marusja je skozi solze gledala, kako je pod zemljo izginjal črni pokrov krste.

Čez mesec dni je Marusja dobila pismo. Naslovljeno je bilo na Vasilija Sergejeviča. Nekje so še mislili, da je živ, da hodi, diha, leta, se brije... Kako je čudno: človek je umrl, pa prihaja pismo zanj. Živo ji je prišlo pred oči, kako se je zmerom bril: iztegnil je vrat, potisnil pod spodnjo ustnico jezik, belino svojih oči je pokazal in se trudil, da bi čim boljše videl v ogledalu podbradek. Vse življenje Marusja ne bo pozabila čudnega, vznemirljivega praskanja britve.

Komaj je zadrževala solze, ko je trgala ovitek. Papir je bil sinji in z zlatim robom. Pismo je bilo napisano v nemščini.

»Lieber Vasja!«

Obe besedi je takoj razumela. Potem pa je bilo dalje nekaj nerazumljivega. Samo to je lahko ugotovila, da je pismo pisala ženska. Marusja je obšel čuden, bolesten občutek, slutila je, da bo zvedela nekaj strašnega. Hitro je poiskala slovar. Ko se je Vasilij Sergejevič učil nemščine, je učil tudi Marusjo.

Knjige so se raztresle po tleh. S takim besom je raztegnila platnice slovarja, da bi ga bila skoraj pretrgala. »Mili Vasja!« je brala in sproti prevajala, »že mesec dni te nisem videla. Tvoji mali Elzi je zelo hudo za tabo!«

Hudobne, ljubosumne solze so zalile Marusjin obraz. Prevarana je bila in vendar je

Vasji vse tako sveto verjela... In bolelo jo je, da je tako zagnala nevrednemu človeku svojo vero, svojo nežnost, svojo ljubezen.

»Poslušaj me, mili moj,« je brala dalje. »Veselil se boš... Otroka pričakujem.«

Marusja ni mogla verjeti svojim očem in zaprla jih je »Ich erwarte ein Kind... Otroka pričakujem... Sam si me posil za to...«

»Ich erwarte ein Kind... Ich erwarte ein Kind...« Neštetokrat je ponovila te besede in se trudila, da jih ne bi razumela. Potem je z zaprtimi očmi legla na divan. V tem trenutku je z vsem svojim bitjem sovražila to tujko, to neznano Nemko.

Sinji krogi so se motali pred njenimi očmi, padala je v jamo, ki ni imela dna. Iznenada pa je v tej globini, prav na dnu, vstal deček, ki je sedel na drevesu takrat, ko so Vasilija Sergejeviča nosili v grob. Sama ni vedela, zakaj je ta deček vstal pred njo, in zakaj je vstal prav zdaj, toda prav v dnu srca je začutila s strašno silo vso svojo osamljenost.

»Kaj je ona Nemka kriva? Da je nosna! To se pravi, da je kriv Vasilij Sergejevič!«

Kako je le mogla podleči temu nizkotnemu občutku ljubosumnosti proti človeku, ki ga ni več. Nasprotno, veseliti bi se morala vsega, kar jo spominja nanj, — a ona? Saj je njegov otrok, njegova kri! Visokega čela bo in širokopleč kakor je bil on...

Stopila je k mizi in brala dalje:

»Tebe ni, jaz sem pa v zelo hudem položaju. Gospodinja me postrani gleda. Kmalu ne bom mogla več pred svojim šefom prikrihati, kako je z menoj. Saj si lahko misliš, da v trgovinah ne potrebujejo nosnih prodajalk. Kaj naj storim? Skoraj vsa hiša ve, da sem živela z Rusom...«

Ženski vestnik

Zdaj je treba uničevati molje

Kadar ni posebno mnogo obleke in kožu-hovine, še posebno hudo občuti škodo, ki jo napravijo molji. Če jih ne ugonobiš, ti pre-grizejo vse, kar imaš volnenega in kožuho-vinastega v hiši. Enako žrejo tudi perje, ščet-ine in žimo. Najrajši se molji zadržujejo v mirni temi, kjer je toplo in kjer je mnogo umazanosti.

Preganjaš jih z iztepavanjem, preprihom, mrazom, tiskarskim čnilom, poprom, smre-kovim lesom, petrolejem, terpentinom, naf-talinom, žvepleno paro, formalinom in raz-nimi drugimi neprijetno dišečimi rečmi.

Če še nisi temeljito na solncu iztepla vol-nenega blaga in kožu-hovine, je zdaj skrajni čas, da to storiš. Bolje je seveda, če si to sto-rila že od januarja dalje večkrat. Zdaj pri-hajajo že ličinke iz jajčec, ki jih ena sama moljeva samica zleže okoli 200. Najuspešneje se zdaj boriš proti moljem, če dobro stepeš vse volnene in kožu-hovinaste obleke ter pri tem temeljito skrtačiš žepe, robove in našitke na oblekah. V žepe nadevaj naftalina in omare, kamor misliš shraniti vso to obleko, temeljito očisti ter posuj z naftalinom. Soba, v kateri so te omare, naj se pogosto prezrači s preprihom.

Nainevarnejši čas glede moljev je maj. Za-to v maju še enkrat iztepi vse volnene in ko-žu-hovinaste obleke, posuj jih z naftalinom in shrani v omari.

Kako si ohranimo trpežnost čevljev

Mnogi ljudje nosijo čevlje po več let, a imajo ti čevlji zmerom dostojno obliko. Dru-gi pa nosijo nove čevlje komaj nekaj tednov in že nima njih obuvalo nobene prave obli-ke več. Zadostuje, da mokre in blatne čev-lje, ko jih sezuješ, postaviš v kakšen kot, pa so že izgubili lepo obliko.

Glavna zahteva vsake dobre nege čevljev je, da obuvalo, kakor hitro ga sezuje oči-

»Lieber, lieber Vasja, ich bitte dich! Pro-sim te. Komm mit dem Flugzeug... Pridi z letalom! Pridi k svoji mali, nežni Elzi... Und beruhige sie... in pomiri jo!«

Uboga, daljna Elza! Marusja je šla na bal-kon. Na letališču se je dvigalo majhno letalo in oblak prahu je ostajal za njim. Koliko-krat je tako videla Vasilija Sergejeviča!... Letalo se je odtrgalo od tal, ona pa mu je z očmi sledila. Potem je letalo iznenada po-krila megla, dve sta postali, potem štiri. Kaj je to? Marusja se je razjokala. Solze olajša-nja so bile... »Da, da!« Postavila je čajnik na štedilnik, sedla za mizo in vzela pero v roke.

»Draga, neznana tovarišica! Dobila sem vaše pismo. Sporočam vam žalo-stno novico, da se je že pred mesecem dni Vasilij Sergejevič ponesrečil, ko se je vračal z letalom.«

V mislih je videla veliko, hrupno mesto in v njem osamel, zapuščen dekle.

»Draga Elza, dovoli mi, da te tako imenujem. Ne skrbi za otrokovo uso-do. Pusti svojo službo in svoj kraj in pridi k nam. Živela boš v Vasjevi so-bi — dve imamo — in meni je dolgo-časno, ker sem čisto sama. Tvojega otroka bova skupaj vzgajali. Vasja je imel otroke tako rad! Pridi, Elza!«

Malo je pomislila in se podpisala:

»Vasjeva sestra.«

Ko je zaprla ovitek, je oblekla površnik, šla po stopnicah, čez cesto, in veselega srca je spustila pismo v nabiralnik.

Ivan Rahilo

stimo blata in nataknejo na kopito, če so čevlji mokri. Če kopiti ni pri roki, si za silo lahko pomagamo s časopisnim papirjem, ki ga natlačimo v čevlje.

Prav zdaj je važno paziti na takšne reči. Kdor hoče varčevati s čevlji, stori dobro, da si vsako jutro, preden odide z doma, pogle-da, kakšno bo vreme. Če kaže na dež ali če dežuje, si bomo nataknil seveda najmočnejše čevlje, kar jih imamo, če pa je vreme suho, tedaj lahko nosimo starejše čevlje, ki že ni-so več sposobni za mokre ceste.

Za kuhinjo

Regrat je zelo zdrava solata. Na travnikih je začel pogajati tudi že regrat, ki pomeni pripravljen kot solata za marsikoga pravo pomladno slaščico. Regrat je zelo zdrava solata. Nabiralcev in nabiralke regrata je zdaj ob le-pem vremenu čedalje več. Regrat ne prihaja samo na domače mize, marveč ga pridne na-biralke prinašajo mnogo tudi na trg v Ljub-ljani.

Praktični nasveti

Kdaj je mož siten. Redka je gospodinja, ki bi priznala, da je mož siten pogosto tudi po njeni krivdi. Če hočeš, da bo mož s teboj prijazen, kakor je bil, ko si bila še nevesta, moraš gledati na skrajno snažnost pri sebi, otrocih in možu. To je prvi pogoj. Potem mora biti v hiši red glede hrane kakor gle-de vseh drugih reči. Sama moraš biti zmernom čedno oblečena. Ne gre tu za drage cunje, temveč le za čedno narejene in čiste. Prav nič ne škoduje, če se malo lepotiš. Če ima mož takšno delo, da je malo doma, mo-raš nositi glavno breme pri vzgoji otrok. Prepogosto je mož siten in nejevoljen prav zaradi tega, ker vidi, ko pride zmučen od dela domov, da so otroci zanemarjeni, ne-ubogljivi, trmasti in hudobni. Sam tisto malo časa, ko je doma, pri otrokih, ne more po-praviti, kar je mati zagrešila. Gospodinja, vse to delo ni težavno, če ga opravljaš z do-bro voljo. Redek je mož, ki bi ne bil za svojo družino požrtvovalen, če vidi, da mu življenjska družica z največjim veseljem pomaga nositi bremena, ki jih terja od nas življenje. Hudo je, če se mož enkrat zaradi ženine za-nikarnosti odtuji družini. Ne boš ga zlepa spet pridržala. Če se boš ravnala po tem nasvetu, je še zmerom možnost vrniti moža.

Stekleno posodo umiješ in očistiš, če deneš vanjo iaične lupine ali krompirjeve olupke, naliješ nanje vode ali jesiha, zamašiš in tem-ljito dalje časa stresaš posodo.

Naši na tujem

Iz kolonij slovenskih rojakov v Ameriki

Visoko starost je dočakal Jakob Torkar, ki so ga pokopali pred mesecem v Valleyu. Štel je 94 let. Prištevati so ga med sloven-ske pionirje v Ameriki. Jakob Torkar je bil doma iz Mevkuša pri Bledu. V Ameriko se je preselil že leta 1874. bil je vse življenje trdnega zdravja in šele pet dni pred smrtjo je prvič obolel. V istem kraju je umrl tudi Franc Strojan, star 80 let.

V Quilmesu v Argentini je pri svojem si-nu Ivanu umrla Marija Cerkvenikova v vi-soki starosti 83 let. Doma je bila iz Lokey pri Divači na Primorskem. Iz starega kraja je prišla kakih 23 mesecev poprej k svoji-ma sinovoma Jožetu in Ivanu.

V Girardu je umrla Terezija Podlesnikar-jeva v starosti 67 let, doma od Sv. Jerne-ja na Štajerskem. Zapušča tri sinove in eno hčer. Tamkaj je umrla tudi Alojzija Pezdir-jeva v starosti 50 let. Pokojna je bila doma iz Ljubljane.

V Clevelandu je avtomobil podrl na ce-sti rojakinjo Marijo Reparjevo. Dobila je hude notranje poškodbe.

V Clevelandu je umrla rojakinja Frančiška Skebetova, rojena Bencarjeva. Doma je bila iz Kamberška nad Kanalom in je prišla v Ameriko pred 30 leti. Zapušča moža do-

la, ki je doma iz Hinj na Dolenjskem. Mož Karel vodi trgovino z železnino. Istotam je umrl rojak Jožef Arhar v starosti 64 let. Rajnki je bil doma iz Št. Ruperta na Dolenj-skem. V Ameriko je prišel pred 38 leti. Za-pušča ženo Ano, rojeno Korenovo, ki je do-ma iz Drage pri Št. Rupertu na Dolenjskem, tri sinove in eno hčer. V Clevelandu je umrl Matevž Lucič v starosti 53 let. Rodil se je v okolici Reke.

V Chicagu je umrl rojak Ivan Sibling v starosti 66 let. Doma je bil iz Kroke na Go-renjskem. V Chicago je prišel pred 36 leti. Zapušča ženo, sina in tri hčere.

V Forestu je umrl Franc Supnik, doma iz Logatca na Notranjskem.

V Brooklynu je umrla rojakinja Marija Birkova v starost 75 let. Doma je bila iz Vira pri Domžalah in je bila v Ameriki 33 let.

V Jolietu je umrla Marija Zalokarjeva. Doma je bila iz Sel pri Žužemberku na Do-lenjskem. Zapušča moža, sina in tri hčere.

V Burgetstownu je umrl Jožef Terbežar v starosti 65 let. Rajnki je bil doma iz Šmar-ja pod Ljubljano. V Ameriko je prišel pred 36 leti. Bolehal je že več let za naduho. Za-pušča ženo in tri sinove.

V Johnstownu je umrla Terezija Čekado-va, rojena Hrenova. Pokojnica je bila doma iz Dolenje vasi pri Cerknici. V Ameriko je prišla pred 35 leti. Zapušča moža, šest si-nov in eno hčer.

V Pullmanu je umrl Ivan Frankovič, šele 36 let star. Rodil se je v Ameriki.

V Berwynu je umrla Terezija Habatova, rojena Ložarjeva, stara 43 let. Doma je bila iz Ihana pri Domžalah.

V Calomettu je umrla Marija Mervičeva, doma iz Dračevan vasi pri Dračevu.

V Adamsonu je umrl Anton Medved, 65 let star. Doma je bil iz Stične.

V Milwaukeeu je umrla Marija Glojkova, stara 53 let, doma iz Mozirja.

Vtiski italijanskega novinarja o Ljubljani

Beneški »Il Gazzettino« prinaša zanimivo napisano poročilo svojega dopisnika Leona Cominija, ki je sledil napredujočim italijan-skim četam preko Ljubljane in Karlovca v Dalmacijo. Ko popisuje vožnjo po obupni ce-sti od Karlovca proti Gospiču brez spanca in počitka, se spominja s toplimi besedami Ljubljane, tega »izredno mirnega, tihega, prazničnega mesta«, in pravi med drugim:

Podoba je bila, kakor bi se stroga sila vo-jne ne bila dotaknila Ljubljane. Naši vojaki so bili po vojašnicah izven mesta. Edino zu-nanje znamenje, ki je pričalo o navzočnosti Italijanov, je bilo morda omizje naših oficir-jev v restavraciji nekje v središču. Ljudje so odhajali in prihajali mirno po tistih belih, čistih cestah. Prihajala so dekleta na pro-menado in fantje so jih pozdravljali s tistim strogim spoštovanjem, ki je lastno Sloven-cem. V kavarni so gostje tiho sedeli, vsak v svoji zaključeni družbi in negibno zrl v vi-soka okna, v sivo opoldansko nebo. Z živim zanimanjem so čitali svoje slovenske liste in kupe italijanskih in nemških časopisov. Či-tali so, ne da bi se bili razgovarjali o teh rečeh, čitali so, ne da bi se bili vznemirjali in ogrevali. Slovenci so očitno tendenciozno ostali izven spora. Ta vojna se zdi, kakor da se ne tiče njih.

IZPREMEMBA

Dva mlada zaljubljenca gresta čez most.

»Ljubim te«, ji reče on. »Rad bi ti dokazal svojo ljubezen. Zapovej mi, naj skočim z mostu v reko.«

»O, ne«, mu je odgovorila. »Tega ti ne za-povem. Bojim se.«

»Česa se bojiš?«

Mineta dve leti in spet stojita na mostu čez reko.

»Ali se še spomniš, o čem sva govorila pred dvema letoma?«

»Danes ti spet ne bi zapovedala«, je odgo-vorila. »Bojim se.«

»Česa se bojiš?«

»Da ne bi skočil.«

Smrt ženske, ki je spala nepretrgano devet let

Električna ženska in drugi čudni bolezenski primeri

Nedavno je umrla v Chicagu 37-letna strojepiska Patricija Macgui, ki je spala nepretrgano več let in nikomur se ni posrečilo prebuditi jo. Dne 15. februarja l. 1932. je še tipkala in nikomur se ni pritoževala zaradi zdravja. Nenadno je pa nekajkrat zadržala ter zaspala pri stroju. Poklicani so bili zdravniki, ki so poskušali vse, da bi jo zbudili iz boleznega spanja, a vsa prizadevanja so bila zaman.

Čeprav je spala skoro devet let, vendar ni dosegla viška v spanju, zakaj neki Arabec je spal od leta 1883. do 1903., torej celih 20 let.

Turkinja Mevibova je zaspala leta 1933. in se je prebudila čez štiri leta. Izračunali so, da je spala skupaj 35.040 ur.

V neki londonski bolnišnici so zdravili dve leti zločinca, ki je po obsodbi globoko zaspal in spal 24 mesecev. Med spanjem je pa mnogo jedel.

Ti živi mrljci se vedejo vselej, ko se zbude po dolgem spanju, kakor bi bili spali le čez noč. Težavno jim je v začetku dopovedati, da so prespali več let in da so jih zdravniki komaj obdržali pri življenju.

Na svetu je pa mnogo več bolnikov, ki trpe, ker ne morejo spati. V Budimpešti je umrl 32-letni človek, ki je bil ranjen med svetovno vojno v glavo. Dolgo časa se je zdravil, vendar pa je prej umrl, preden se mu je po hudi rani posrečilo vsaj enkrat zaspati. Stalno bedenje mu je postalo že silna muka. Da bi se vsaj nekoliko odpočil,

je začel jemati mamilne strupe. Tako se je navidezno uspaval z močnimi vbizgi mamil. Umrl je zaradi posledic zastrupljenja.

Zanimiv je primer nekega Američana. Delal je stalno ponoč in tako se je odvalil spati. Ko je bil upokojen in je imel dovolj časa za spanje ponoči, je trpel zaradi nepečnosti ter je cele noči presedel.

Posebno čudna bolezen je mučila nekega Američana, ki se je tresel od mraza v najhujši vročini, ob hudem mrazu pa ga je oblihal znoj. Zdravniki so bili v zadregi in mu niso mogli pomagati. Za prav tako čudno boleznijo je trpel neki Indijec, ki se je zdravil v bolnišnici v Delhiju. Bil je tako silno občutljiv, da ni mogel prenesti niti škripanje peresa, ker so ga takoj napadli živčni krči. Tudi najmanjše spremembe toplote ni prenesel ne najrahljše sapice in ne nobene ga ropota. Niso mu znali pomagati drugače, kakor da so ga poveznili pod posebni veliki stekleni zvon, tako da je bil odrezan od preveč hrupnega sveta.

Za posebno čudno boleznijo je trpela grofica Berenijeva. Njeno telo je bilo tako rekoč nabito z elektriko, tako da je zagorela žarnica ob dotiku z njenim telesom. Zato so se ji rogali, da si lahko zvečer sveti s svojo elektriko v postelji.

Še bolj čuden primer boleznijo poznajo iz tržaške bolnišnice. Tam se je leta 1934. zdravila neka ženska. Med spanjem je prihajala iz njenih prsi čudna modra svetloba.

Vse ti primeri nenavadnih bolezni so bili le površno preiskani in zdravniki jih niso mogli povsem razjasniti.

prepričanja, da je prvotna domovina ciganov ob zgornem toku indijske reke Indusa. Drugi učenjaki pa so dognali, da je ciganski jezik precej podoben raznim hindokavkaskim narečjem. Zakaj naj bi bili cigani zapustili svojo prvotno domovino v Indiji, je še nepojasnjeno. Dognano se zdi samo to, da so cigani, ko so zapustili svojo domovino v Indiji, prišli v Egipt, kjer so potem dolgo ostali. Iz Egipta pa so se v začetku novega veka ali pa še poprej začeli seliti po Evropi. Gotovo je samo še to, da je v ciganskem narečju polno besed, ki spominjajo na grški jezik.

Cigani v Evropi nikdar niso bili zaželeni in dobro došli gostje. Zlasti ciganke so bile na žalostnem glasu, da so čarovnice in vedeževalke. To mnenje je bilo doma pri vseh evropskih narodih. V 17. in 18. stoletju so jih hoteli pregnati iz Evrope, zaradi česar so jih kruto preganjali. Leta 1726. je izšla postava, da je treba vse moške cigane pobesiti, ženske in dečke pod 16. letom pa je treba pregnati iz Evrope. Vsa ta preganjanja pa niso imela zaželenega uspeha. Cigani se namreč niso prav nič zmenili za te postave, temveč so počenjali le, kar je ugajalo njihovi potepuški naravi. Kot godci so spremljali turške in madžarske čete v boj, za sultanove janičarje so vlivali topove in na Sedmograškem so veljali za najboljše rablje.

Več kakor pol tisočletja se cigani že klatijo po naših krajih. Njihov najvišji smoter je prostost. Ponekod so jih skušali udomačiti in so jih naselili po njihovih vaseh. Najčistejši so se ohranili na Sedmograškem, kjer je tudi največ ciganskih pripovedk in legend. Ena izmed teh legend pripoveduje:

»Živel je mož, ki mu je bilo ime Čalo. Ta mož je imel nenavadno velik ime. Jedel je za 20 drugih, pa še ni bil nikdar sit. Nekega dne se je Čalo napotil h kralju ter ga poprosil za službo. Kralj ga je sprejel za dvornega kovača. Čalo je zdaj jedel in pil, kar se je dalo. Oženil se je in je imel 12 otrok. Kralj je bil potrpežljiv s Čalom, čeprav mu je toliko pojele. Ko pa so začeli doraščati Čalovi otroci, ki so bili še bolj požrešni kakor njihov oče, se je kralj začel na vso moč bati, da ne bo prišel zaradi ciganske požrešnosti še na beraško palico. Zato je vrgel Čala njegovo ženo in vseh 12 otrok iz svojega gradu na cesto. Od tistega časa Čalovi potomci, ki so cigani, iščejo po vsem svetu koticke, kjer bi bilo dovolj jesti. Toda še do danes niso našli takega kraja, kjer bi se lahko vsi brez skrbi do siteda najedli.«

× V Moskvi so odklonili ameriško zahtevo. Po vesti iz Moskve je sovjetska vlada odklonila zahtevo ameriške vlade, naj bi dovolila prevoz približno 200 tako zvanih bivših angleških prostovoljcev, ki so ob koncu finško-sovjetske vojne prišli na Finsko in ki so s pomočjo ameriškega poslanstva v Helsinkih dobili potrebne potne listine, da bi lahko odpotovali iz Finske, kjer so jim sporočili, da so nezaželeni gosti. Potovati bi morali preko Rusije.

× Plinska eksplozija v španskem rudniku. Strašna eksplozija je nastala te dni v premogovniku pri Barruelu. Šestnajst rudarjev je bilo takoj ubito, sedemnajst pa hudo ranjeno.

× Živi mrtvec se je oglašil iz krste. Na cesti proti španskemu mestecu Puyreggu se je nedavno primerila nenavadna nesreča. Za nekega mrljca v Puyreggu so svoji naročili krsto, katero so naložili na tovorni avtomobil, da jo odpelje na dom mrtvega. Med vožnjo se je skobacal na avtobus neki kmet. Medtem je začelo deževati. Kmet, ki ni hotel biti moker, je tiho odprl pokrov krste in legel vanjo. Na nasledni avtobusni postaji sta se povzpela na vozilo še dva zastojarska potnika. Izbraša sta si sedež tik krste. Nenadno pa se je dvignil pokrov krste in iz krste se je pokazala človeška roka. Obenem je vprašal človeški glas, ali še dežuje. Lahko si mislimo, da se je obeh potnikov poleg krste polotil silen strah. Eden izmed obeh je takoj planil pokoncu in skočil med vožnjo s strehe tovornega avtomobila na tla. Takoj za njim je planil še drugi. Eden se je ubil, druge je pečal s ciganskim jezikom, prišel do

V daljnji bodočnosti bodo gradili mesta pod zemljo

Izkušnje iz svetovne vojne so bile velike, vendar se niti primerjati ne dajo z izkušnjami iz te vojne. Predvsem je ta vojna pokazala, v kakšni nevarnosti so ljudje v mestih zaradi letalskih napadov. S strahom se je treba vprašati, kako se bo vse to predručilo do kake bodoče vojne, če se bo letalstvo še dalje tako razvijalo.

Pravijo, da bodo v l. 2000. mesta zgrajena pod zemljo. Tako bodo ljudje bodočnosti imeli spet takšno življenje, kakršno so živeli naši prapradedje. Saj so prvi prebivalci zemlje bivali v skritih hodnikih pod zemljo, kjer so se mogli ubraniti zveri in sovražnim ljudem.

Ker ima človeštvo zdaj take slabe izkušnje z nadzemskimi bivališči, se je začelo spet spominjati preproste modrosti pračloveka. Napredek stavbnišтва bo še tako izreden, ja v kakem podzemskem mestu ne bo človek ničesar pogrešal. Z lahkoto bodo storili vse,

kar je potrebno za prezračevanje, za umetno sončno luč in za vso udobnost. Ničesar ne bodo pogrešali ljudje v podzemskem mestu.

Sicer pa večina ljudi že danes nima skoro neposrednega svežega zraka in solnčne luči. Vele mestni ljudje, ki živijo v tornicah, v strojnicah, pisarnah in ozkih ulicah, nimajo nič lepšega življenja, kakor bi ga imeli ljudje pod zemljo. Kvečjemu morajo požirati več prahu in trpeti več zaradi dežja, mraza, neviht, snega ali vročine. Vseh teh nadlog bi ne bilo v podzemskem mestu.

Kdor pa ne bi mogel prebiti brez prirodnih lepote, bi jih imel bliže kakor zdaj. Kar v dvigalo bi stopil v takem podzemskem mestu, in ko bi bil na vrhu, bi zagledal nad mestom lepe travnike, gozdove in rodovitne njive. Danes je misel o podzemskem mestu še bujna domišljija, ki pa bo morda nekoč le resnica.

Odkod so prišli

V 14. in 15. stoletju so se v Evropi začeli pojavljati cigani. Kakor bi se dalo sklepati iz raznih podatkov, so se najprej pokazali na Madžarskem. Tamkaj so začele po deželi hoditi čudne postave v čudnih oblačilih, ki so svoje vodje imenovali vajde, kar spominja na slovanske vodje. Vajda je bil oblečen v pisano oblačilo in jezdi je na iskrem konjiču na čelu svoje trume. Za njim pa so se na vozovih, ki so bili vanje vpreženi konji in mule, vozili njihovi podložniki — stotine črnih moških in žensk s polnagimi otroki. Za vozovi pa so vodili sestrane medvede in opice, priklenjene na verigah.

To potujoče ljudstvo so tedaj imenovali rome. Ta beseda je iz poznoegipčanskega na-

cigani v Evropo

rečja, ter pomeni po naše človek. Ti popotniki so ljudem pripovedovali, da so prišli iz Egipta ter da so njihovi vajde kraljevskega rodu. Pravili so, da so njihovi dedje pred davnimi časi storili velik greh. Ko je prišla na svojem begu v Egipt k njim Mati božja in prosila zavetja med njimi, so ji gostoljubnost odrekli. Zato jih je Bog kaznoval, da morajo hoditi po svetu brez smotra.

Še dandanes se cigani imenujejo Egipčane. Madžari pa jih še danes imenujejo Faraonove popotnike. Dobiš jih povsod po svetu, a zanesljivo nihče ne ve, odkod so se prav vzeli. Nihče še tudi ni dognal, odkod je njihov naziv cigani. Leta 1777. je učenjak Rüdiger, ki ga je dobil hude notranje poškodbe,

Mož in njegov pes

Takrat nisem temu dogodku pripisoval kakšne posebne pomembnosti. Nič čudnega. Vojna je bila vendar tako polna strahot in neverjetnosti. Toda danes, ko je toliko vojnih grozot že obledelo, živi ta dogodek še živo v meni in razburi me že spomin nanj.

Na enem izmed tistih napornih pohodov čez Karpate je bilo ukazano, naj nekaj časa počivamo. Meni in nekaterim mojih mož je bilo ukazano, naj preiščemo okolico, da ugotovimo, ali se ne skriva kje sovražnik. Fronta še ni bila ustaljena. Poleg drugih je šel z menoj še Mile »lovec«. Dali smo mu ta priimek, ker je zmerom imel s seboj psa, ki ga je bog ve odkod dobil in ki se ni nikoli ločil od njega. Nekaj ur smo se potikali naokoli, opazovali, prisluškovali. O sovražniku ni bilo sledu. Solnce se je že pripravljalo k zahodu, ko smo sklenili, da se obrnemo. Ko smo prišli na večjo jaso, smo obstali in še enkrat objeli s pogledi pobočje okoli sebe. Večerne sence so že počasi padale nanj. Ko smo tako stali, je od nekod daleč privršala krogla in zadela našega lovca. Pridušeno je kriknul, z grozo v očeh nas je pogledal in padel mrtev na tla. Krogla ga je zadela v sredo srca.

V prvem trenutku smo bili vsi prestrašeni in smo iskali kritje. Nekaj trenutkov smo počakali, potem pa smo drug za drugim začeli lesti iz svojih skrivališč. Nihče več ni ustrelil. Bil je pač samo neumen slučaj! Zaradi opreznosti smo sklenili okolico še enkrat pregledati, enega izmed mož pa sem s poročilom poslal k poveljniku. Ko se vrne, sem si mislil, bomo tovariša pokopali.

Ko smo se potem odpravili, je pes, ki je dotlej samo plašno vohal naokoli, začel zavijati, kakor bi bil iznenada spoznal, zakaj zapuščamo njegovega gospodarja, in legel zraven njega. Morda so bili moji živci v tistem trenutku tako napeti, morda zaradi kakšnega drugega vzroka — danes po toliko letih ne morem več reči — toda to zlovestno pasje zavijanje je zbudilo v meni občutek neizrečne groze. Bilo je tako razumljivo in vendar tako neizmerno daleč od vsega človeškega, da bi bil skoraj zbežal stran. Nikoli več ne bom pozabil tega zavijanja!

Tisti dan svoje dolžnosti do mrtvega tovariša nismo mogli več izpolniti. Noč nas je zatekla v neznani pokrajini in zaman smo se trudili, da bi v temi spet našli pravi kraj. Zato smo se sklenili vrniti k četi in ga pokopati naslednji dan.

Ko se je zdanilo, smo jaso spet našli. Pogled na mrtvega lovca je spet oživil v meni spomin na včerajšnji dan in me globoko pretresel. Ko smo prišli bliže, smo videli, da leži pes še zmerom ob svojem mrtvem gospodarju. Toda kakšno presenečenje! Svojim očem nismo verjeli in začudeni smo se spogledovali. Ko smo včeraj odhajali, je imel pes črno dlako, zdaj pa je bila njegova dlaka siva! »Hektor!« sem poklical psa.

Dvignil je glavo, nekajkrat pomahal z repom v znamenje, da me je slišal, toda vstal ni.

»Otroci božji, ali je mogoče, da je to od žalosti?« je vzkliknil eden izmed vojakov, ki je presenečeno strmel v psa.

V tistem trenutku, priznam, nisem utegnil preiščati. Zadevo smo morali čimprej opraviti in korakati dalje. Zato smo se takoj lotili dela. Ko so eni izkopali grob, je bil tudi leseni križ že napravljen. Vrezali so vanj lovčevu uradno ime »Krnjajič«. Ne vem, zakaj, toda ta uradnost me je nekako ranila. Zakaj ne bi bili rajši napisali na križ preprosto »Lovec«, kakor smo ga prijateljsko imenovali? To bi bilo dosti bolj od srca. Toda ta misel mi je samo mimo grede šinila v glavo.

»Zdaj ga bomo položili v grob, tovariši,« sem rekel. Toda ko smo se ga komaj hoteli dotakniti, je začel pes hudobno renčati na nas. Hitro smo skočili v stran in tako srečno ušli njegovemu zobovju. Potem je položil sprednje noge spet na mrliča in spet začel renčati. Eden izmed vojakov se je trudil, da bi ga odgnal, toda pes je trdovratno ostal, kjer je bil. Naposled je vojak vzel svojo puško in ga s strelom umiril. Potem smo hi-

tro opravili svojo nalogo.

Toda zgodba s tem še ni bila končana. Mesec dni pozneje smo po isti poti bežali pred Rusi. Lovca sem že čisto pozabil. Pogled na jaso pa me je boleče zbodel in spet sem se spomnil vsega. Z očmi sem iskal grob s križem. V tem račnem jesenskem dnevu je bilo vse čisto izpremenjeno. Gomila je že

Kaznjenec šte. 391

V nemirnem pričakovanju so njegove oči obstale na ustih kaznilniškega ravnatelja. Ali bo njegova prošnja uslišana? Osem let, osem dolgih let, brez upa in brez veselja, za mrežami, osem let v celici, kjer se samo včasih pokaže čisto zgoraj pod stropom sončni žarek. Osem let je zanj pomenilo večnost in že je izgubil vsak občutek, da bi se znašel v času. In še je ležala cela večnost pred njim. Takrat, ko je stal pred porotniki in na vsa vprašanja samo molčal, so gledali v njem trdovratnega, upornega in brezčutnega ubijalca. Vse v njem se je upiralo proti tej besedi, toda zamolka težka bolečina mu ni dala, da bi bil govoril. On, ki mu je bila najmanjša živalca kot živo bitje sveta, on je ubil človeka! Samo z veliko težavo se je njegovemu branilcu posrečilo, da mu je rešil glavo in dosegel zanj »dosmrtno ječo«.

In tako so minevali tedni, meseci, leta, in on je postal tih in pokoren, da so bili vsi ječarji z njim zadovoljni. Vsako delo je opravljal z voljo, nikoli se ni pritoževal zaradi slabe hrane in otopel je za vse.

Med tem pa je spet prišla pomlad in neko nedeljo se je zatekel v njegovo celico droben vrabec, z ranjenim krilom je padla ptica zraven njega in gledal jo je kakšen kakšen čudež. Potem je nekaj zadržalo v njegovi duši, oči so se mu zasvetile, globoko je zadihaval in tiho zaječal. Oprezno je pobral ranjeno ptico in jo s svojim dihom ogrel. S svojim kruhom je vrabca hranil. Kaznjenec, ki je z njim delil celico, surov človek, ga je porogljivo gledal in mu hotel ptico vzeti, toda ko je opazil njegov divji pogled, se je samo neumno posmehljaval.

Davi pa je prosil čuvaja, naj ga odvede k ravnatelju. Čuvaj ga je presenečeno pogledal. Ta človek, ki ni še nikoli rekel niti besedice, vsa dolga leta, hoče zdaj iznenada k ravnatelju! Da, kaznjenec je hotel ravnatelja prositi, naj mu dovoli, da ostane ptica v njegovi celici. Rad bo delil vse svoje z njo in če mu bodo kdaj prinesli kaj ptičje hrane, se bo odrekel še nedeljskim priboljškom. Se svoj zaslužek v kaznilnici bi rad dal za vrabčevu hrano.

Ravnatelj, ki je zdaj pred njim stal, je gledal skozi okno, potem pa se je obrnil k njemu in mu rekel:

»Ker ste se doslej lepo vedli in nikoli niste dali povoda za kakšno pritožbo, vam bom to željo izpolnil.«

Ves vesel se je kaznjenec pred svojim čuvajem vrnil v celico. Začeli so se dnevi, ki so bili čisto drugačni kakor dnevi prej, postali so dnevi, polni svetlobe in solnca. Počasi se mu je začelo vračati veselje do življenja, časih je zažvižgal kakšno pesem in zmerom se je pogovarjal s svojim vrabcem. Vsa draga imena iz davno preteklih dni so mu prišla spet na misel in z njimi je klical svojo ptico. In čudno — to se pri vrabcih malokdaj zgodi — vrabček je postal čisto domač in veselo je skakljal po celici. Pri skupnem izprehodu na dvorišču so se vsi čudili kaznjencu šte. 391. Ali ga bodo morda pomilostili, ko je tako vesel in veder? Ko so naposled zvedeli za vzrok, ki ga je tako zelo izpremenil, so se časih ponorčevali iz njega, toda njih norčevanje ni bilo zlobno mišljeno.

Nekega dne ga je čuvaj odvedel v pralnico, da bi raznesel posteljnino in perilo po celicah. Precej dolgo je trajalo, preden je prišel na vrsto in se spet vrnil v svojo celico. Tam ga je čakal tovariš s porogljivim

upadla, na njej so ležali uveli, mokri šopi trave. Vse se mi je zdelo pusto in prazno. Nesmiselnost našega življenja mi je boleče in moreče prišla v zavest.

Izenada — ne, ne, dobro sem videl — se je iz šopov trave dvignil lovčev pes! To ni bilo več živo bitje, ampak s kožo pokrito okostje. Strahotno je zarenčal na nas... Nisem praznoveren, toda v tistem trenutku se mi je zdelo, kakor da nas pozdravlja smrt.

Emil Petrovič

nasmehom, njegov mali prijatelj vrabček pa je ležal mrtev v umivalniku.

»Tega prekletega vrabca sem ubil, ker mi je bilo dosti tvojega neumnega vedenja. Osel stari, misli rajši na bolj pametne reči!«

Pred kaznjencevimi očmi se je tedaj napravila rdeča megla. Samo en pogled je še vrgel na mrtvo ptico, potem pa je pograbil težki vrč z vodo in svojemu tovarišu razbil glavo. Ko so prihiteli čuvaji in ga zvezali, se je dal mirno odvesti.

V blaznici sedi v kotu velike dvorane človek ukripljenega hrbta in sivih las. Tiho se smehlja... Iz kosa kruha si je napravil ptičje telesce. Zmerom ga nosi s seboj, greje ga s svojim dihom in mu žvižga najlepše pesmice... Če ne žvižga, se tiho smehlja sam pri sebi in boža oprežno ta trdi kos kruha.

Iz kaznjence šte. 391 je postal tih in miren norec...

Joža Lebarič

Zjutraj...

zlasti pa
zvečer

Sargov

KALODONT

proti zobnemu
kamnu

× Tako je širokoplečat, da ni mogel skozi vrata jetniške celice. 22letnega Petra Davisa so zavoljo postopastva izročili kaznilnici v Los Angelesu. Toda mladi mož je svoje ječarje spravil v zadrego. Bil je namreč prevelik in preširok, da bi ga mogli spraviti v celico. Mladi orjak meri namreč v višino 2.21 m in je tako širokoplečat, da ne more skozi ozka vrata celice. Po dolgem pomisljanju so ga morali izpustiti. Ta zadeva pa je utemeljila njegovo srečo. Listi so namreč poročali o njem, da ga ni mogoče zapreti, in ta poročila so brali pri neki filmski družbi v Hollywoodu, ki je stopila z velikanom v zvezo in ga vzela v službo za enega svojih filmov. Davis, ki je prej mnogo mesecev zaman iskal dela, si utegne pri filmu napraviti lepo bodočnost.

× Vrhovni grški poveljnik Papagos upokojen. Uradno grško poročilo s Krete javlja, da je kralj z odlokom upokojil na njegovo lastno prošnjo vrhovnega poveljnika grške kopne vojske generala Papagosa.

× V vojnem času ljudje mnogo čitajo. Ljudje čitajo v vojnem času več kakor v miru, je izjavil neki knjigarnar dopisniku lista »Il Popolo di Trieste«. Skoro izključno čitajo ljudje zdaj romane. Za romani je največje povpraševanje po knjigah poljudno znanstvene vsebine. Ne prodajajo se pesniška dela. Niti ni več v modi, da bi jih kupovali v darilne namene. Ne čitajo se dramska dela. Majhno kupčijo lahko naredi knjigarnar, ki prodaja veseloligre, katere so na sporedu gledališč. Veliko kupčijo pa naredi knjigarnar, ki prodaja knjige, po katerih so prirejeni veliki filmi. Roman, po katerem so vrtli najuspešnejši film v sezoni »Klic v nevihti«, je bil prodan v nekaj dneh. To je bil Brontejev roman »Viharni vrhovi«. Kupovalcev knjig je več vrst. Med njimi so tudi taki, ki prečitajo komaj desetino knjig, katere kupijo. Ti so zaljubljeni v knjige z lepo vezavo, ki kraši njih knjižnico. Pustolovskih romanov ljudje ne čitajo več tako radi kakor nekdaj. Mladina rajši čita bolj stvarne romane. Stari klasični pisatelji so skoro pozabljeni. Poudariti je treba, da je povpraševanje po zemljevidih takšno kakor po kruhu, zlasti po zemljevidih ozemlja, kjer poteka vojna. Ženske čitajo zelo rade modne revije. Ženstvo v Italiji čita najrajši sodobno italijansko književnost; zlasti daje prednost italijanskim pisateljicam. Vsak dan se v Italiji zahtevajo Mussolinijeva dela, ki zavzemajo posebno mesto med književnimi deli. Od Hitlerjevih del se čita naravno najbolj njegov »Mein Kampf« (Moja borba). Vojna torej ni ljudi oddaljila od knjige, temveč jih je knjigi približala.

× Koliko ljudi je na svetu. Novi nemški »Katoliški cerkveni besednjak« navaja tudi nekaj podatkov o številu ljudi na svetu. Po teh podatkih je trenutno na vsem svetu dve milijardi 122 milijonov ljudi. Izmed teh je 389 milijonov katoličanov, 101 milijon protestantov, 161 milijonov pravoslavnih in 9 milijonov drugih kristjanov. Krščanstvo obsega torej 18 odstotkov celotnega prebivalstva sveta.

Ni mogoče

Gospa Ščurkova, mlada vdova, je srečala svojo prijateljico, ki je že dolgo ni videla.

»Kako se ti godi?« jo je vprašala prijateljica.

»Pred dobrim mesecem sem pokopala svojega moža,« je odvrnila vdova in zahtela.

»Ni mogoče!« je presenečeno vzkliknila prijateljica.

»Kako ne bi bilo mogoče, ko je pa umrl!«

MOŠTOVA ESENCA „MOSTIN“

Z našo umetno esenco Mostin si lahko vsakdo z najmanjšimi stroški pripravi izborno, obstojno in zdravo domačo pijačo. Cena 1 stekla za 150 litrov din 80.—, po pošti din 50.—, 2 steklenici po pošti din 85.—, 3 steklenice po pošti din 115.—.

Preizkušen redlini prašek

REDIN ZA PRAŠICE

Pri malih prašičkih pospešuje »REDIN« prašek hitro rast, krepi kosti in jih varuje raznih bolezni. Večji prašiči pa se čudovito hitro redijo in do bro prebavljajo.

Zadostuje že 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zav. 8 din, po pošti 19.— din, 3 zav. po pošti 35.— din, 4 zav. po pošti 43.— din. Mnogo zahvalnih pisem. Pazite, pravi »Redin« in »Mostin« se dobi samo z gornjo silko in ga prodaja za kranjski del Slovenije drogerija KANO, Ljubljana, Židovska ul. 1 a. Za štajerski del Slovenije in Prekmurje pa samo drogerija KANO, Maribor, Gosposka ulica 34.

Na deželi pa zahtevajte Redin in Mostin pri vašem trgovcu ali zadrugi, ker si prihranite poštnino.

MALI OGLASI

IŠČEM ČRNEGA KONJA,

star je 7 let, zadnji nogi ima nad kopiti bele, desna preko biclja, leva malo niže. Na desnem stegnu ima zaraščeno rano (brazgotino). Kdor mi konja izsledi in sporoči dobi nagrado din 500.— če pa vrne na dom dobi din 1.000. Naslov: Ivan Zajc, Žiri. 105

KOBILA

13 let stara, črna, z dolgo belo liso na glavi, rep do kolen, oddana Sneberje 8. baterija 16. artiljer. puk, žig št. 1156. — Sporočila proti nagradi na: Melik Franc, Črna vas 135, Ljubljana. 103

IŠČEM KOBILO,

temno bramo, ki ima zadnjo desno nogo belo, na glavi malo zvezdnato liso, 60 visoka, stara 10 let. Ima napako, da z repom vije na vsak glas. Nudim primerno nagrado. Župec Franc, kmet, Ig, št. 81. 104

„Drava“ je prava zavarovalnica malega človeka

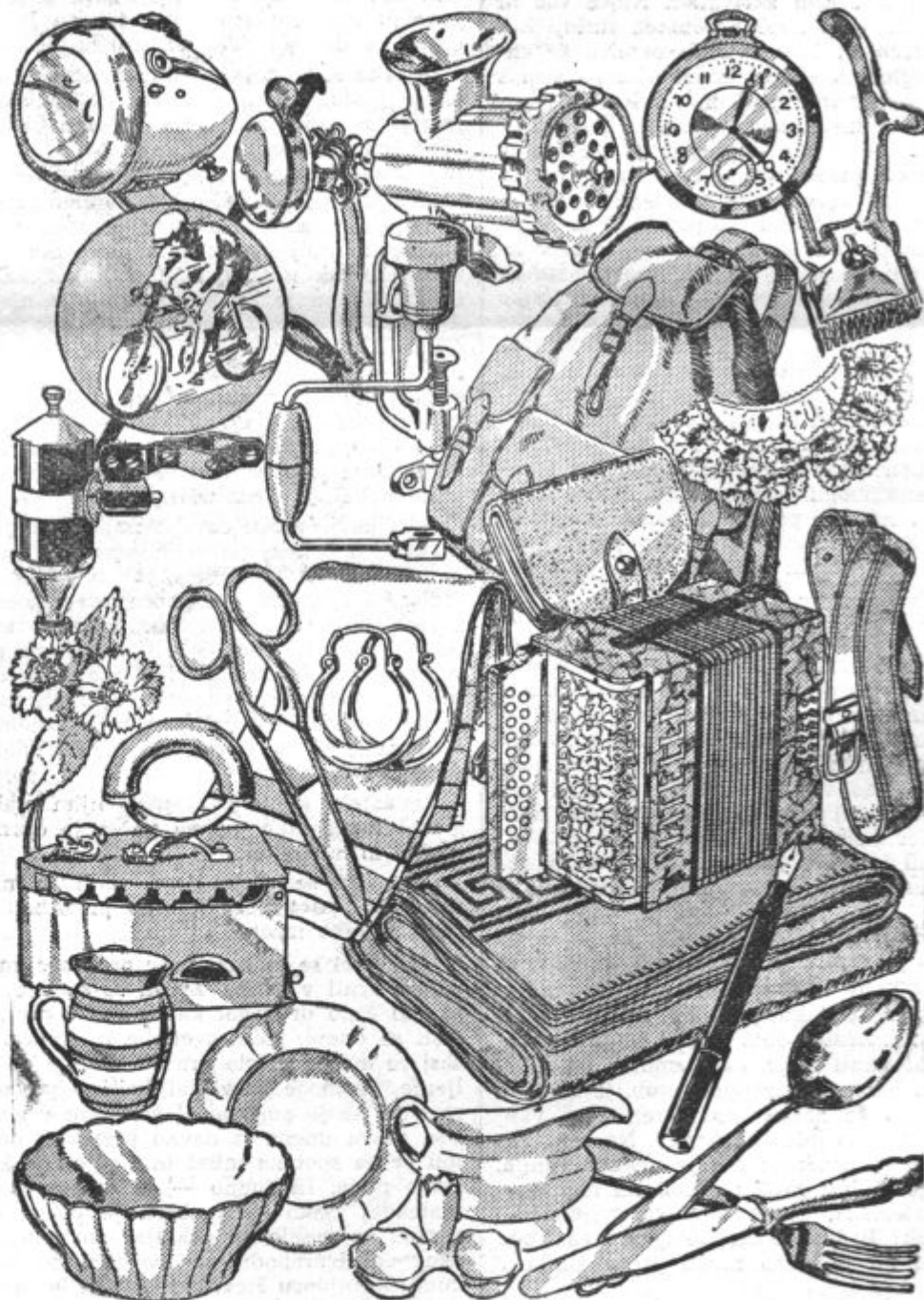

MARIBOR, Sodna ulica 1, v lastni palači.
Glavno zastopstvo: Ljubljana, Pražakova ul. 8/I
in v Subotici, Manojlovičeva 5.

Domači zavarovalni zavod — zavaruje za smrt in doživetje — za doto in gospodarsko osamosvojitvev — za rento, starostno preskrbo, preužitek in pokojnino. Denar zavarovancev (njihova premijska rezerva) je varno naložen.

Kdor želi sebi in svojem dobro, se zavaruje pri »DRAVI«!

Zhatevajte prospekte in obisk zastopnikov! Iščemo zastopnike in potnike za vse kraje.

Sternecki
CELJE